

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI
FONDU**

**Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına
uyğun hazırlanmış Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorların Rəyi**
31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MÜNDƏRİCAT

	Səhifə
31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI	1
MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN RƏYİ	2-3
31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARI:	
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	4
Məcmu gəlir haqqında hesabat	5
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	6
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	7
Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər	8-47

**MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI
RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ**

Bu bəyannamə Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun (bundan sonra "Fond" adlandırılacaq) maliyyə hesabatları ilə bağlı rəhbərliyin və müstəqil auditorların göstərilən məsuliyyətlərini fərqləndirmək məqsədi ilə hazırlanmışdır.

Rəhbərlik 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Fondun maliyyə vəziyyətini, həmin ildə başa çatmış il üzrə əməliyyat nəticələrini, kapitalda dəyişiklikləri və pul vəsaitlərinin hərəkətini özündə əks etdirən maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq düzgün şəkildə hazırlanması üzrə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik aşağıda göstərilənlər üzrə məsuliyyət daşıyır:

- Uyğun mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və mütəmadi olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsəduyğun təxminlərin və qərarların qəbul edilməsi;
- MHBS-yə riayət olunması və ya əgər hər hansı bir kənarlaşma varsa, onun maliyyə hesabatında bəyan edilməsi və izahı; və
- Yaxın gələcəkdə Fond işini normal şərtlər altında davam etdirəcəyi halda, hesabat tarixinə maliyyə hesabatlarının fasiləsizlik prinsipi əsasında hazırlanması.

Rəhbərlik, həmçinin aşağıdakı məsələlər üzrə məsuliyyət daşıyır:

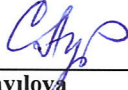
- Fond daxilində səmərəli və keyfiyyətli daxili nəzarət sisteminin işlənilib hazırlanması, qurulması və möhkəmləndirilməsi;
- Fondun maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun olaraq düzgün hazırlanması və Fondun maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat sisteminin təşkil edilməsi;
- Yerli mühasibat sisteminin qanunvericilik və Azərbaycan Respublikasının mühasibat standartlarına uyğun olaraq təşkil edilməsi;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Fondun aktivlərinin mühafizə edilməsinin təşkil olunması; və
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanunauyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması.

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə hazırlanmış maliyyə hesabatları 24 aprel 2024-cü il tarixində rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Rəhbərlik adından:

Osman Xaliyev
İdarə Heyətinin sədri

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Aynur Cəbrayilova
Baş mühasib

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN RƏYİ

Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun Səhmdarı və İdarə Heyətinə:

Rəy

Biz Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun (bundan sonra “Fond” adlandırılacaq) 31 dekabr 2023-cü il tarixinə təqdim edilən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan, həmin tarixdə başa çatmış il üzrə məcmu gəlir haqqında hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatdan və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Bizim rəyimizə əsasən, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları Fondun 31 dekabr 2023-cü il tarixinə olan maliyyə vəziyyətini, habelə göstərilən tarixdə başa çatmış il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli şəkildə əks etdirir.

Rəy üçün Əsaslar

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Maliyyə Hesabatlarının Auditini üzrə Auditorların Məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Biz maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar ilə Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Etika məcəlləsinin” (MBESS məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq Fondun asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu tələblərə, eləcə də MBESS məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

İzahedici Paraqraf – Fondun strukturunun yenidən təşkili

Maliyyə hesabatlarının 1 sayılı Qeydində açıqlandığı kimi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 11 oktyabr 2021-ci il tarixində “Sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyi sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi haqqında” Fərman imzalamışdır. Fərmana əsasən Fond və “Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti” ASC-nin birləşmə formasında yenidən təşkili yolu ilə İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində “Azərbaycan Biznesinin İnkişafı Fondu” publik hüquqi şəxs yaradılacaqdır. Yeni şirkətin qeydiyyatı başa çatdıqdan sonra Fondun əməliyyatları ləğv edilərək yeni quruma veriləcəkdir. Bu müddət ərzində Fond mövcud şərtlərlə fəaliyyətini davam etdirəcək. Aktivlər və öhdəliklər köçürmə tarixindəki xalis balans dəyərlərinə əsasən yeni yaradılmış müəssisəyə köçürüləcəkdir. Hesabat tarixində, yenidən təşkil prosesi hələ başa çatmamışdır. Bu məsələ ilə bağlı rəyimiz dəyişdirilmir.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin və İdarəetmə Səlahiyyətləri Verilmiş Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, fırılacaqılıq və ya xətalər nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik, maliyyə hesabatlarını hazırladıqda Fondu ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Fondun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslər Fondun maliyyə hesabatlarının verilmə prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditi üzrə Auditorların Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında bütövlüklə, fırıldaqçılıq və ya xətlər nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin bu səviyyədə olan əminlik də əhəmiyyətli təhriflərin mövcud olduğu hallarda, Beynəlxalq Audit Hesabatlarına (BAS) uyğun olaraq aparılmış auditin belə təhrifləri həmişə aşkarlayacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya xətlər nəticəsində yaranırsa və ya ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə hazırlanmış maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

Audit zamanı biz BAS-ın tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi peşəkar mühakimə tətbiq edir və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya xətlər nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edərək qiymətləndirir, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirərək həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib olan audit sübutları əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrifləri aşkarlamamaq riski xətlər nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrifləri aşkarlamamaq riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılıq, sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər;
- Fondun daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması üçün daxili nəzarət sistemi barədə anlayış əldə edirik;
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məqsədəuyğunluğunu qiymətləndiririk;
- Mühasibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Fondun fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və ya şərtlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Bununla belə, gələcək hadisə və ya şərtlər Fondun fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər;
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında ədalətli şəkildə təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarət sisteminə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında idarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslərə məlumat veririk.

Baker Tilly Azərbaycan

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

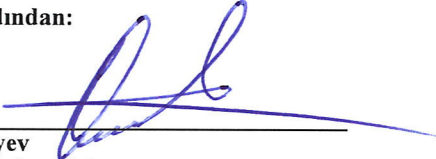
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT 31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNƏ

(Əksi qeyd edilmədiyi halda, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7, 8	149,081	143,570
Banklarda olan depozitlər	9	84,456	65,695
İnvestisiya qiymətli kağızları	7, 10	89,326	33,698
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	7, 11	680,693	699,339
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	12	7,830	7,192
Digər aktivlər	13	110	2,397
		<u>1,011,496</u>	<u>951,891</u>
CƏMİ AKTİVLƏR			
ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL			
ÖHDƏLİKLƏR			
Müştərilərə verilmiş dövlət subsidiyaları	14	825	-
Digər öhdəliklər	15	12	20
		<u>837</u>	<u>20</u>
Cəmi öhdəliklər			
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	16	1,007,307	1,007,307
Digər ehtiyatlar	17	151,126	104,841
Yığılmış zərərər		(147,774)	(160,277)
		<u>1,010,659</u>	<u>951,871</u>
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL			
		<u>1,011,496</u>	<u>951,891</u>

Rəhbərlik adından:

Osman Xaliyev
İdarə Heyətinin sədri

Aynur Cəbraylova
Baş mühasib

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

8-47-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MƏCMU GƏLİR HAQQINDA HESABAT

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

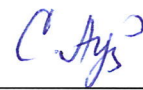
(Əksi qeyd edilmədiyi halda, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Faiz gəliri	7, 18	20,341	13,310
Digər əməliyyat gəlirləri	7, 19	438	1,065
Əməliyyat gəliri		20,779	14,375
Ehtimal olunan kredit zərərlərinin bərpası, xalis Əməliyyat xərcləri	11 20	1,771 (7,442)	8,945 (6,676)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		15,108	16,644
Mənfəət vergisi xərci	21	(2,605)	(1,135)
İl üzrə mənfəət		12,503	15,509
İL ÜZRƏ CƏMİ MƏCMU GƏLİR		12,503	15,509

Rəhbərlik adından:

Osman Xaliyev
İdarə Heyətinin sədri

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Aynur Cəbrayılova
Baş mühasib

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

8-47-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİK LƏR HAQQINDA HESABAT

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

(Əksi qeyd edilmədiyi halda, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

	Nizamnamə kapitalı	Digər ehtiyatlar	Yığılmış zərərər	Cəmi kapital
1 yanvar 2022-ci il	1,007,307	(6,399)	(175,786)	825,122
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	-	111,240	-	111,240
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	15,509	15,509
31 dekabr 2022-ci il	1,007,307	104,841	(160,277)	951,871
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	-	46,285	-	46,285
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	12,503	12,503
31 dekabr 2023-cü il	1,007,307	151,126	(147,774)	1,010,659

Rəhbərlik adından:

Osman Xaliyev
İdarə Heyətinin sədri

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Aynur Cəbrayilova
Baş mühasib

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

8-47-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT 31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

(Əksi qeyd edilmədiyi halda, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il tarixində baş a çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində baş a çatmış il üzrə
ƏMƏLIYYAT FƏALİYYƏTİNDƏN DAXİL OLAN PUL VƏSAİTLƏRİ			
Əldə edilmiş faizlər		16,338	12,570
Əldə edilmiş xalis digər əməliyyat gəlirləri		425	1,063
İşçi heyəti ilə bağlı ödənilmiş xərclər		(5,429)	(5,094)
Digər ödənilmiş əməliyyat xərcləri		(1,261)	(971)
Əməliyyat aktivlərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri		10,073	7,568
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərdə xalis dəyişikliklər		20,601	26,314
Müştərilərə verilmiş dövlət subsidiyalarında xalis dəyişikliklər		2,913	(18,780)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri		33,587	15,102
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(2,614)	(1,705)
Əməliyyat fəaliyyətləri nəticəsində yaranan xalis pul vəsaitləri		30,973	13,397
İNVESTİSİYA FƏALİYYƏTİNDƏN DAXİL OLAN PUL VƏSAİTLƏRİ			
Depozitlərin yerləşdirilməsi, xalis		(17,500)	(5,500)
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya, xalis		(53,070)	(14,631)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə ödənişlər		(1,177)	(972)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(71,747)	(21,103)
MALİYYƏ FƏALİYYƏTİNDƏN DAXİL OLAN PUL VƏSAİTLƏRİ			
Fondun ehtiyatları hesabına subsidiyalar üzrə xalis ödənişlər		(3,015)	(8,001)
Dövlət büdcəsindən ayırmalar		50,000	120,000
Hökumətə köçürülmüş digər vəsaitlər		(700)	(759)
Maliyyə fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		46,285	111,240
PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİNDƏ XALIS ARTIM		5,511	103,534
PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ, ilin əvvəlinə	8	143,570	40,036
PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ, ilin sonuna	8	149,081	143,570

Rəhbərlik adından:

Osman Xaliyev
İdarə Heyətinin sədri

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Aynur Cəbrayilova
Baş mühasib

24 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

8-47-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

(Əksi qeyd edilmədiyi halda, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

1 FOND VƏ ONUN FƏALİYYƏTİ

Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondu ("Fond") Azərbaycan Respublikasında sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyi həyata keçirən maliyyə qurumudur. Fondun əsas məqsədi əhalinin məşğulluq fəaliyyətini artırmaq və onlara maliyyə dəstəyini təmin etməklə, Azərbaycan Respublikasında sahibkarlara güzəştli kreditlər verməkdən ibarətdir. Sahibkarlığın inkişafına dəstək mexanizminin təkmilləşdirilməsi, qeyri-neft sektorunda innovativ texnologiyalara əsaslanan yeni istehsal və emal müəssisələrinin yaradılması, ixrac əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi, real sektora investisiya qoyuluşlarının sürətləndirilməsi və özəl sektorda fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektlərinin maliyyə resurslarına çıxış imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasında sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyi mexanizminin təkmilləşdirilməsi haqqında" 31 iyul 2018-ci il tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu ləğv edilərək, İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Sahibkarlığın İnkişafı Fondu publik hüquqi şəxsi yaradılmışdır. Yeni qaydaların tətbiqi sahibkarların güzəştli maliyyə resurslarına çıxışının, eləcə də qeyri-neft istehsalının və ixracının genişlənməsinə, istehsal xərclərinin azalmasına, məhsulun maya dəyərinin aşağı düşməsinə, yeni istehsal sahələrinin yaradılmasına, özəl bölmənin dövlət dəstək mexanizmlərindən daha geniş istifadəsinə imkan yaradacaqdır. Fondun fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasının iqtisadi inkişaf prioritetlərinə və uzunmüddətli məqsədlərinə uyğun olaraq nizamlamaq məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 31 iyul 2018-ci il tarixli Fərmanı ilə "Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun Nizamnaməsi" və "Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun vəsaitindən istifadə Qaydası" təsdiq edilmişdir. Qaydaya əsasən Fondun Müşahidə Şurası tərəfindən müəyyən olunmuş meyarlara uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən lisenziya verilmiş bütün banklar və bank olmayan kredit təşkilatları müvəkkil kredit təşkilatı kimi güzəştli kreditlərin verilməsində iştirak edə bilər.

Fondun əsas vəzifələri aşağıdakılardır:

- Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafının prioritet istiqamətləri üzrə sahibkarlıq subyektlərinin investisiya layihələrini qanunvericiliyə uyğun maliyyələşdirmək;
- Fonda sahibkarlıq subyektlərinin maliyyələşdirilməsi üçün verilmiş vəsaitlərin səmərəli və təyinatı üzrə istifadə olunmasını təmin etmək;
- Fonda təqdim olunan investisiya layihələrinin ekspertizasını həyata keçirmək;
- Sahibkarlığın inkişafına yönəldilmiş dövlət proqramlarından irəli gələn investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə üstünlük vermək;
- Sahibkarlığın inkişafını, yeni iş yerlərinin yaradılmasını təmin edən sahə və regional proqramların işlənilib hazırlanmasında və həyata keçirilməsində iştirak etmək;
- Fonda təqdim olunan investisiya layihələrinin tərtib olunmasına dair minimal tələbləri və investisiya layihələrinin qiymətləndirilmə meyarlarını müəyyən etmək;
- Kreditlərin öz təyinatına uyğun istifadə olunmasına nəzarət etmək məqsədilə monitorinqlərin keçirilməsi qaydasını müəyyən etmək;
- Sahibkarlıq subyektlərinə zəruri hüquqi, iqtisadi və digər məlumatların toplanmasına və yayılmasına, bazar konyunkturunun öyrənilməsinə, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı proqramların və investisiya layihələrinin işlənilib hazırlanmasına kömək etmək;
- Sahibkarlıq subyektləri üçün zəruri elmi-texniki biliklərin və yeniliklərin təbliğinə kömək etmək;
- Qanunvericiliyə uyğun olaraq digər vəzifələri həyata keçirmək.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Fondun təsdiqlənmiş Nizamnaməsinə uyğun olaraq, Fondun əsas fəaliyyətini həyata keçirmək üçün aşağıdakı mənbələr Fondun vəsaitlərini formalaşdırmağa bilər:

- Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinin təxsisatları;
- Fondun fəaliyyətindən əldə olunan gəlirlər, o cümlədən güzəştli kreditlər üzrə daxilolmalar;
- Yerli və xarici hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən könüllü verilən ianələr;
- Xarici dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən verilən yardımlar, qrantlar, yerli və xarici maliyyə bazarlarından qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq dövlət tərəfindən alınmış kreditlər;
- Qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər mənbələr.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 11 oktyabr 2021-ci il tarixində “Sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyi sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi haqqında” Fərman imzalamışdır. Fərmana əsasən Fond və “Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti” ASC-nin birləşmə formasında yenidən təşkili yolu ilə İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində “Azərbaycan Biznesinin İnkişafı Fondu” publik hüquqi şəxs yaradılacaqdır. Yeni şirkətin qeydiyyatı başa çatdıqdan sonra Fondun fəaliyyəti ləğv edilərək yeni quruma verəcəkdir. Hesabat tarixində yenidən təşkil prosesi hələ tamamlanmamışdır.

Qeydiyyat ünvanı və fəaliyyət göstərdiyi yer

Fondun qeydiyyatdan keçmiş ünvanı və fəaliyyət göstərdiyi yer Azərbaycan Respublikası, Bakı AZ1122, Abbas Mirzə Şərifzadə küçəsi 172 ünvanıdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Fondun 83 nəfər əməkdaşı olmuşdur (2022-ci il: 79 nəfər).

2 FONDUN ƏMƏLİYYAT MÜHİTİ

Fondun fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilir. Fond inkişaf etməkdə olan bazarın xüsusiyyətlərini əks etdirən Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarları ilə qarşılıqlı fəaliyyət göstərir. Hüquq, vergi və tənzimləyici strukturlar daimi inkişafdadır, bununla belə mütəmadi olaraq yeni şərtlərə, dəyişikliklərə məruz qalırlar, bu isə öz növbəsində digər hüquqi və maliyyə çətinlikləri ilə birlikdə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələrin üzlaşdığı problemləri daha da gücləndirir.

2015-2016-cı illərdə Azərbaycan manatının dəyərdən düşməsi biznes mühitində ciddi qeyri-müəyyənliklərə səbəb olmuşdur. Bu səbəbdən hökumət son 7 ildə sabit məzənnəni qorumaq üçün bütün lazımi tədbirləri həyata keçirmişdir. Nəticədə, neftin dünya bazarındakı qeyri-sabit qiyməti yerli valyutaya təsir göstərməmiş, eləcə də biznes mühitində qeyri-müəyyənlik artmamışdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı ötən ilin yanvar-dekabr ayları ərzində mövcud olmuş 4.6% artım ilə müqayisədə, 2023-cü ilin eyni dövrü üzrə 1.1% inkişaf etmişdir. Qeyri-neft və qaz sektoru 3.7% artdığı halda, neft və qaz sektorunda 1.7% azalma müşahidə olunmuşdur. İstehsal sahəsi üzrə ən böyük irəliləyiş sənaye (40.5%) və pərakəndə ticarət (10%) sahələri üzrə qeydə alınmışdır. Nəqliyyat və saxlanma (6.2%) və inşaat (6.2%) sahələri üzrə əlavə artım qeydə alınmışdır.

Qarabağ regionunda atəşkəs razılaşmasının davam etməsi biznes mühitinə də müsbət təsir göstərir, çünki investisiyaların cəlb edilməsi və işğaldan azad edilmiş ərazilərin inkişafı üçün hökumət tərəfindən həyata keçirilən bir sıra layihələr mövcuddur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

ÜDM 2022-ci illə müqayisədə 2023-cü ildə 1.1% artaraq 123 milyard AZN-ə (72.4 milyard ABŞ dolları) çatmışdır. Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına əsasən 2023-cü ilin son on bir ayı ərzində Azərbaycan Respublikasının xarici ticarət dövriyyəsi təqribən 51.2 milyard ABŞ dollarına çatmışdır. Bu məbləğin 33.9 milyard ABŞ dolları ixrac olunan məhsulların, 17.3 milyard ABŞ dolları isə idxal olunan məhsulların payına düşmüşdür.

Beynəlxalq kredit reyting agentlikləri mütəmadi olaraq Azərbaycan Respublikasının kredit reytingini qiymətləndirirlər. “Fitch” və “S&P” Azərbaycan Respublikasının reytingini “BB+” olaraq qiymətləndirmişdir. “Moody’s Investors Service” ölkə üçün “Ba1” kredit reytingini təyin etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının gələcək iqtisadi inkişafı vergi, qanunvericilik, tənzimləyici və siyasi inkişaf ilə yanaşı Hökumət tərəfindən həyata keçirilən iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən geniş şəkildə asılıdır. Rəhbərlik iqtisadi mühitdə Fondun əməliyyatlarına təsir göstərəcək hadisələri və mövcud olduğu halda həmin hadisələrin Fondun maliyyə vəziyyətinə necə təsir göstərəcəyini proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyil. Rəhbərlik hal-hazırda müxtəlif neft qiyməti ssenariləri əsasında həssaslıq təhlilləri həyata keçirir və Fondun davamlılığını qoruyub saxlamaq üçün müvafiq tədbirlər planı işləyib hazırlayır.

3 ƏSAS MÜHASİBAT UÇOTU PRİNSİPLƏRİ

Qeyd olunan maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas mühasibat prinsipləri aşağıda göstərilir.

Təqdimatın əsasları

Hazırkı maliyyə hesabatları müəyyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ilə ölçülməsi istisna olmaqla, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq tarixi dəyər konvensiyası əsasında hazırlanmışdır. Fondun maliyyə hesabatlarında hesabat tarixi 31 dekabr tarixidir.

Maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun olaraq hazırlanması bəzi əhəmiyyətli uçot təxminlərinin istifadəsini tələb edir. Bundan əlavə, uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir. Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya mürəkkəb olan sahələr, həmçinin maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün ehtimal və təxminlərin əhəmiyyətli olduğu sahələr 4 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Fasiləsizlik prinsipi

Maliyyə hesabatlarına edilən 1 sayılı Qeyddə göstəriləyi kimi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 oktyabr 2021-ci il tarixli “Sahibkarlığın inkişafı üçün idarəetmənin təkmilləşdirilməsi haqqında” Fərmanına əsasən Fondun fəaliyyəti dayandırılacaq və yeni şirkətin qeydiyyatı başa çatdıqdan sonra Fondun əməliyyatları yeni publik hüquqi şəxs olan “Azərbaycan Biznesin İnkişafı Fondu”na veriləcək. Həmin vaxta qədər Fond mövcud şərtlərlə fəaliyyətini davam etdirəcək. Aktivlər və öhdəliklər köçürmə tarixindəki qalıq dəyərlərinə əsasən yeni yaradılmış müəssisəyə köçürüləcək. Buna görə, aktiv və öhdəliklər Fondun aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olması əsasında hesabatlarda əks etdirilmişdir.

Rəhbərlik tərəfindən fəaliyyətin fasiləsizliyi fərziyyəsinin qiymətləndirilməsi mahiyyət etibarı ilə qeyri-müəyyən olan hadisələrin və ya şərtlərin gələcək nəticələri haqqında müəyyən bir zamanda mühakimə yürütməyi əhatə edir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Funksional və təqdimat valyutası

Fondun funksional valyutası Azərbaycan manatıdır ("AZN"), belə ki, AZN Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olmaqla, əsas hadisələrin və onlara aid olan halların əksəriyyətinin iqtisadi mahiyyətini əks etdirir.

AZN həm də hazırkı maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün təqdimat valyutasıdır.

AZN ilə təqdim edilən maliyyə məlumatları, əksi göstərilmədiyi təqdirdə, minə qədər yuvarlaqlaşdırılır.

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Maliyyə aləti Fondun maliyyə aktivinin və digər təşkilatın maliyyə öhdəliyinin və ya kapital alətinin yaranmasına səbəb olan hər hansı müqavilədir.

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri aşağıda izah olunduğu kimi ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya edilmiş dəyərlə qeydə alınır.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktivini satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar, qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövrüyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti modelləri və ya yaxın vaxtlarda həyata keçirilən əməliyyatlara əsaslanan modellər və ya investisiya qoyulan müəssisələrin maliyyə məlumatlarının nəzərə alınması kimi qiymətləndirmə üsulları xarici bazar qiymətləri haqqında məlumatın mövcud olmadığı bəzi maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini ölçmək üçün istifadə olunur.

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərilədiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Amortizasiya edilmiş dəyər əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə ehtimal olunan kredit zərərləri ("EOKZ") üzrə hər hansı ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir.

Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin qalıq dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin qalıq dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir.

Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Cari dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması

Maliyyə aktivləri ilkin olaraq tanındığı zaman, onlar müvafiq olaraq, aşağıdakı kateqoriyalardan birində təsnifləşdirilir: (1) mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyər ("MZVƏD"), (2) digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyər ("DMGVƏD"), yaxud (3) amortizasiya edilmiş dəyərdə ("AD") qeyd edilmiş maliyyə aktivləri.

MZVƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("standart şərtlər" əsasında alış və satışlar), Fondun maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Fondun həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Maliyyə aktivləri – təsnifat və sonrakı qiymətləndirmə - qiymətləndirmə kateqoriyaları

Fond maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalarda təsnifləşdirir: MZVƏD, DMGVƏD və AD. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Fondun biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivini aşağıdakı şərtlərin hər ikisinə cavab verdikdə və MZVƏD kimi müəyyən edilmədikdə, amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülür:

- Aktiv müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin axınlarını toplamaq üçün aktivləri saxlamaq məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- Maliyyə aktivinin müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət olan pul vəsaitlərinin axınlarına təkan verir.

Maliyyə aktivini aşağıdakı şərtlərin hər ikisini ödədikdə və MZVƏD kimi müəyyən edilmədikdə, DMGVƏD-də ölçülür:

- Aktiv həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin axınlarının toplanması, həm də maliyyə aktivlərinin satılması məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- Maliyyə aktivinin müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən ibarət olan pul vəsaitlərinin hərəkətinə təkan verir.

Ticarət üçün nəzərdə tutulmayan kapital qoyuluşunun ilkin tanınması zamanı Fond ədalətli dəyərdəki sonrakı dəyişiklikləri digər məcmu gəlirdə (DMG) təqdim etməyi seçə bilər. Bu seçim hər bir kapital qoyuluşu üçün ayrıca edilir.

Bütün digər maliyyə aktivləri MZVƏD-də ölçülən alətlər olaraq təsnif edilir.

Bununla yanaşı, ilkin tanıma zamanı Fond amortizasiya olunmuş dəyərində və ya DMGVƏD-də ölçülmə tələblərinə uyğun gələn maliyyə aktivini MZVƏD kimi təsnif edə bilər, o halda ki, bu, meydana çıxacaq uçot uyğunsuzluğunu aradan qaldırsın və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltsın.

Maliyyə aktivləri – təsnifat və sonrakı qiymətləndirmə - biznes model

Biznes model Fondun pul vəsaitlərinin hərəkəti əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Fondun məqsədinin (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin əldə edilməsi (“müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması”) və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan pul vəsaitlərinin hərəkətinin əldə edilməsi (“müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması”) olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri “digər” biznes modellərə aid edilir və MZVƏD kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Fondun həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Fondun nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar və aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları daxildir. Fondun öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr 4 saylı Qeyddə göstərilir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Maliyyə aktivləri – təsnifat və sonrakı qiymətləndirmə - pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətləri

Biznes model müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Fond pul vəsaitlərinin hərəkətinin yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (YƏMFÖ təhlili). Belə bir qiymətləndirmə apararkən Fond müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin əsas kredit razılaşmasının şərtlərinə uyğun olub-olmadığını, yəni faizlərə yalnız kredit riski üzrə ödənişlərin daxil olmasını, pulun zaman dəyərini, əsas kredit razılaşmasının digər risklərini və mənfəət marjasını nəzərə alır.

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivini MZVƏD kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. YƏMFÖ təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Fondun öz maliyyə aktivləri üçün YƏMFÖ təhlili həyata keçirdiyi zaman istifadə etdiyi əsas mülahizələr 4 sayılı Qeyddə göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi

Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada - biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Fond cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi – ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə kredit zərəri ehtiyatı

Fond amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən kredit portfeli və maliyyə alətləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərini (EOKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Fond hər bir hesabat tarixində maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərini qiymətləndirir və kredit zərəri ehtiyatını tanıyır. Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri üçün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda öhdəliyin tərkibində ayrıca ehtiyat tanınır. DMGVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətlərinin amortizasiya olunmuş dəyərində dəyişikliklər ehtimal olunan kredit zərərləri üçün ehtiyat çıxılmaqla mənfəət və ya zərərdə tanınır. Qalıq dəyərindəki digər dəyişikliklər digər məcmu gəlirlərdə DMGVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri üzrə “zərərlər çıxılmaqla gəlir” kimi tanınır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Fond maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər, əgər daha qısadirsə ömürlük ehtimal olunan kredit zərərləri ("12 aylıq EOKZ") məbləğində qiymətləndirilir. Fond ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("KRƏA") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri ömürlük ehtimal olunan kredit zərərləri əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("ömürlük EOKZ") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Fond tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 4 saylı Qeyddə təqdim edilir. Fond maliyyə aktivinin kredit üzrə dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri ömürlük ehtimal olunan kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. 22 saylı Qeyddə ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Fond tərəfindən proqnoz məlumatların ehtimal olunan kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası göstərilir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda EOKZ üzrə ehtiyatın təqdim edilməsi

EOKZ üzrə zərər ehtiyatları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aşağıdakı kimi təqdim olunur:

- Amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülən maliyyə aktivləri: aktivlərin ümumi balans dəyərindən çıxılmaqla;
- DMGVƏD-də ölçülən borc alətləri: aktivlərin balans məbləği onların ədalətli dəyəri olduğu üçün, heç bir zərər ehtiyatı maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır. Bununla yanaşı, zərər ehtiyatı ədalətli dəyər ehtiyatının bir hissəsi kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi

Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Fondun bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Fond belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Fond müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülməli maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Fond aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Fond maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyətlər qoymadan aktivi tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları

Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakı kimi təsnifləşdirilir: – Amortizasiya olunmuş dəyərli maliyyə öhdəlikləri; və ya – Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərdə əks etdirilən maliyyə öhdəlikləri (MZVƏD).

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması müqavilə üzrə öhdəlik icra edildikdə və yaxud ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda dayandırılır. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kreditor tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olan şərtlərlə mübadilə edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, belə mübadilə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi uçota alınır və müvafiq qalıq dəyərləri üzrə fərqlər cari ilin mənfəəti kimi tanınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qısamüddətli qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə milli valyutada olan nağd pul və müxbir hesablar üzrə məhdudiyət qoyulmamış vəsaitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyət qoyulmuş vəsaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (i) müqavilə üzrə nağd pul vəsaitlərinin hərəkətini əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda və həmin nağd pul vəsaitlərinin hərəkəti yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olduqda və (ii) MZVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərli qeydə alınır.

Borc qiymətli kağızları üzrə investisiyalar

Biznes modeli və pul vəsaitlərinin hərəkəti xarakteristikalarına əsasən, Fond borc qiymətli kağızlarına qoyduğu investisiyaları AD, DMGVƏD və ya MZVƏD kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin toplanması üçün saxlanılırsa və bu pul vəsaitlərinin hərəkəti YƏMFÖ-nü təmsil edirsə və əgər onlar mühasibat uçotu mühitinin uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq üçün könüllü olaraq MZVƏD-də təyin edilmirlərsə, belə investisiyalar AD-də təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin toplanması və satılması üçün saxlanılırsa və bu pul vəsaitlərinin hərəkəti YƏMFÖ-nü təmsil edirsə və əgər onlar MZVƏD-də təyin edilmirlərsə, DMGVƏD-də təsnifləşdirilirlər. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edərək hesablanır və mənfəət və ya zərərdə tanınır. Ehtimal olunan kredit zərəri modelindən istifadə etməklə ehtimal olunan dəyərsizləşmə ehtiyatı il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyəri üzrə olan bütün digər dəyişikliklər DMG-də tanınır. Borc qiymətli kağızlarının tanınması dayandırılan zaman, əvvəllər DMG-də tanınan məcmu gəlir və ya zərərlər DMG-dən çıxarılaraq mənfəət və ya zərər hesablarında təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızları üzrə investisiyalar AD və ya DMGVƏD-ə dair meyarlara cavab vermirsə, MZVƏD-də təsnifləşdirilir. Bu opsiyanın tətbiqi müxtəlif mühasibat uçotu əsasları üzrə tanınan və ya ölçülən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri arasındakı mühasibat uçotu uyumsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaldırsa, Fond ilkin tanınma zamanı MZVƏD-də olan borc qiymətli kağızları üzrə investisiyaları qəti şəkildə təyin edə bilər.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərəri çıxılmaqla, tarixi dəyərdə uçota alınır.

Tikilməkdə olan və istismara verilməyən aktivlər üzrə amortizasiya həmin aktivlərin təyinatı üzrə istifadəyə hazır olduğu tarixdən başlayır.

Köhnəlmə və amortizasiya əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin balans dəyəri əsasında hesablanır və aktivlərin faydalı iqtisadi istifadə müddəti ərzində silinməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Ehtimal edilən faydalı istifadə müddətləri, qalıq dəyərlər və köhnəlmə/amortizasiya metodu hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və təxminlərdə hər hansı dəyişikliklərin təsiri aşağıdakı illik dərəcələrlə perspektiv əsasda nəzərə alınır:

	Faydalı istifadə müddəti (il)
Binalar	20
Nəqliyyat vasitələri	4
Ofis və kompüter avadanlıqları	4
Mebel və avadanlıqlar	4
Qeyri-maddi aktivlər	3-10

Fond qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddətini lisenziya müddətinin başa çatması səbəbindən 10 ildən 3 və ya 10 il müddəti ilə dəyişmişdir. Bu dəyişikliyin köhnəlmə xərclərinə maliyyə təsiri əhəmiyyətsizdir.

Təmir və təkmilləşdirmə işləri ilə bağlı məsrəflər yarandığı zaman hesablanır və kapitalaşdırma üçün tələb olunan hallar istisna olmaqla, əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

Ayrı-ayrılıqda əldə edilən məhdud faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərlə qeydə alınır. Amortizasiya onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində düz xətt əsasında tanınır. Ehtimal olunan faydalı istifadə müddəti və amortizasiya metodu hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və təxminlərdə hər hansı dəyişikliyin təsiri perspektiv əsasda uçota alınır. Ayrılıqda alınmış qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərlə qeydə alınır.

Hər bir hesabat dövrünün sonunda Fond öz aktivlərinin dəyərsizləşməyə görə zərərə məruz qalıb-qalmadığından əmin olmaq üçün öz əmlakının, avadanlığının və qeyri-maddi aktivlərinin balans dəyərini nəzərdən keçirir. Hər hansı belə əlamət varsa, dəyərsizləşmə zərərinin (əgər varsa) dərəcəsini müəyyən etmək üçün aktivin bərpa edilə bilən dəyəri qiymətləndirilir. Fərdi aktivin bərpa edilə bilən dəyərini qiymətləndirmək mümkün olmadıqda, Fond aktivin aid olduğu pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən dəyərini təxmin edir.

Aktivin (və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin) bərpa edilə bilən dəyərini onun balans dəyərindən az olduğu təxmin edilirsə, aktivin (və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin) balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərinə qədər azaldılır. Müvafiq aktiv yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlə qeydə alınmadıqda, dəyərsizləşmə zərəri dərhal mənfəət və zərər hesablarında tanınır və bu halda dəyərsizləşmə zərəri yenidən qiymətləndirmənin azalması kimi nəzərə alınır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Dəyersizləşmə zərəri sonradan bərpa edildikdə, aktivin (və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin) balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərinin yenidən nəzərdən keçirilmiş ehtimalına qədər artırılır, o şərtlə ki, artırılmış balans dəyəri əvvəlki illərdə aktiv (və ya pul vəsaitlərini yaradan vahid) üzrə heç bir dəyersizləşmə zərərinin tanınmadığı halda, müəyyən ediləcək balans dəyərindən artıq olmasın. Dəyersizləşmə zərərinin bərpası dərhal mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər obyektini xaric edildikdə və ya aktivin davamlı istifadəsindən gələcək iqtisadi səmərə gözlənilmədikdə tanınması dayandırılır. Əmlak və avadanlıq obyektinin xaric edilməsi və ya istismara verilməsi nəticəsində yaranan hər hansı gəlir və ya zərər satışdan əldə olunan gəlirlə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərər hesablarında tanınır.

Vergi qanunvericiliyi

Mənfəət vergisi xərcləri ödənilməli olan cari vergi və təxirə salınmış vergi xərclərindən ibarətdir.

Ödənilməli olan cari vergi, il üzrə vergiyə cəlb olunan mənfəət əsasında hesablanır. Vergiyə cəlb olunan mənfəət digər illərdə vergiyə cəlb olunmuş, yaxud gəlirdən çıxılan və heç vaxt vergiyə cəlb olunmayan, yaxud gəlirdən çıxılmayan gəlir və xərc maddələri ilə əlaqədar məcmu gəlirlər haqqında hesabatda əksini tapmış mənfəətdən fərqlənir. Fondun cari vergi ilə bağlı öhdəliyi qanuni qüvvəyə minmiş və ya hesabat dövrünün sonuna tam həcmdə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Dövlət hakimiyyəti orqanlarının, büdcə təşkilatlarının, yerli özünüidarəetmə orqanlarının və dövlətin adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin gəlirləri (sahibkarlıq fəaliyyətindən gəlir və faiz gəlirləri istisna olmaqla) vergidən azaddır.

Təxirə salınmış vergi maliyyə hesabatlarında əks olunan aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə vergiyə cəlb olunan mənfəətin hesablanmasında istifadə edilən müvafiq vergi bazası arasındakı müvəqqəti fərq əsasında tanınır. Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, ümumiyyətlə, vergiyə cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, ümumiyyətlə, gəlirdən çıxılan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır, bu şərtlə ki, belə müvəqqəti fərqlərin hesaba alınması üçün gələcəkdə vergiyə cəlb olunacaq mənfəətin əldə olunması ehtimal edilsin. Müvəqqəti fərq qudvildən və ya nə vergi mənfəətinə, nə də uçot mənfəətinə təsir göstərən əməliyyatda digər aktiv və öhdəliklərin ilkin tanınmasından (müəssisələrin birləşməsindən başqa) yaranarsa, bu cür aktiv və öhdəliklər tanınmır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyəri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və aktivin bütün və ya müəyyən hissəsinin bərpa olunması üçün yetərli mənfəətin yaranacağı ehtimal edilməyən həddə qədər azaldılır.

Təxirə salınmış vergi öhdəliyin ödənilməli və ya aktivin realizə edildiyi dövrdə tətbiq edilməsi gözlənilən vergi dərəcələri ilə hesablanır. Təxirə salınmış vergi, birbaşa kapitalda hesablanmış və ya kreditləşdirilmiş maddələrə aid olduğu hallar istisna olmaqla, məcmu mənfəət haqqında hesabatda hesablanır və ya kreditləşdirilir, bu halda təxirə salınmış vergi də kapitalda əks etdirilir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri əvəzləşdirilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis olaraq göstərilir, əgər:

- Fondun cari mənfəət vergisi aktivlərini cari mənfəət vergisi öhdəlikləri ilə əvəzləmək üçün qanuni qüvvəyə minmiş hüququ varsa; və
- Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən eyni vergi tutulan müəssisədən tutulan mənfəət vergilərinə aiddirsə.

Azərbaycan Respublikasında Fondun fəaliyyətinə görə hesablanan müxtəlif digər vergilər də mövcuddur. Bu vergilər məcmu gəlir haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinin tərkib hissəsi kimi daxil edilir.

Müştərilərə verilmiş dövlət subsidiyaları

Müştərilərə dövlət subsidiyalarının qalığı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman və Sərəncamlarının tələblərinə uyğun olaraq, koronavirus pandemiyasının təsirinə məruz qalmış ərazilərdə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinə veriləcək bank kreditləri üzrə faiz dərəcələrinin subsidiyalaşdırılması məqsədilə Fonda köçürülən subsidiya məbləğini əks etdirir.

Nizamnamə kapitalı

Fondun kapitalı nizamnamə kapitalından, yığılmış zərərlərdən və digər ehtiyatlardan ibarətdir. 1 sayılı Qeyddə göstərildiyi kimi, Fond dövlət təşkilatıdır. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi Fonda vəsaitlərin ayrılması ilə bağlı icraçı maliyyə agentini qismində çıxış edir. Fonda və Fondan vəsaitlərin ayrılması ödəniş tarixində Fondun kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatında ədalətli dəyərdə tanınır.

Faiz gəlirlərinin tanınması

Faiz gəlirləri bütün borc alətləri üzrə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə uçota alınır. Bu üsul, faiz gəlirinin bir hissəsi kimi, müqavilə tərəfləri arasında ödənilən və ya alınan effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqları, əməliyyat xərclərini və bütün digər mükafatları və ya endirimləri təxirə salır.

Faiz gəliri, EOKZ ehtiyatı çıxılmaqla, AD-yə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq etməklə hesablanan, kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalmış maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərinə effektiv faiz dərəcəsinin tətbiqi yolu ilə hesablanır.

Haqq və komissiya gəlirləri

Haqq və komissiya gəlirləri müvafiq xidmətlər yerinə yetirildikdə tanınır.

Dövlət zəmanətləri üzrə komissiya haqqı zəmanətin qüvvəyə mindiyi tarixdən etibarən kredit təşkilatına hökumət tərəfindən verilmiş zəmanətin ümumi məbləğinin 0,5%-i həcmində hesablanır. Birdəfəlik zəmanət haqqı kredit təşkilatı tərəfindən verilən kredit məbləğinin 1%-i həcmində hesablanır, zəmanət haqqının 50%-i qaydalara uyğun olaraq Maliyyə Nazirliyinə köçürülür, qalan hissəsi isə gəlir kimi tanınır. Fond agent rolunu yerinə yetirir və hökumət tərəfindən verilən zəmanətlərə görə məsuliyyət daşımır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Şərti öhdəliklər

Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktiv realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

İşçi heyəti ilə bağlı ödənişlər və müvafiq ayırmalar

Əməkhaqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Fondun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Fondun yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın likvidlik ardıcılığı ilə təqdim edilməsi

Fond üçün dəqiq müəyyən edilə bilən əməliyyat dövrü olmadığına görə o, cari və uzunmüddətli aktiv və öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca göstərmir. Bunun əvəzində aktiv və öhdəliklərin gözlənilən ödəmə müddətlərinə görə təhlili 22 sayılı Qeyddə təqdim olunur.

4 UÇOT SİYASƏTİNİN TƏTBİQİ ZAMANI ƏHƏMİYYƏTLİ EHTİMALLAR VƏ MÜLAHİZƏLƏR

Fond maliyyə hesabatlarında tanınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

EOKZ-nin ölçülməsi

EOKZ-nin ölçülməsi metodologiyanın, modelin və giriş məlumatlarının müəyyən edilməsini özündə birləşirdən mühüm bir təxmindir. EOKZ ölçülməsi üzrə metodologiya 22 sayılı Qeyddə açıqlanır. Aşağıdakı komponentlərin kredit zərəri ehtiyat üzrə əhəmiyyətli təsiri vardır: defoltun müəyyən edilməsi, KRƏA, defolt ehtimalı ("DE"), defolt vəziyyətində riskə məruz qalma ("DVRMQ") və defolt zamanı yaranan zərər ("DZYZ"), eləcə də makroiqtisadi ssenari modelləri. Fond müntəzəm olaraq ehtimal olunan kredit zərəri və faktiki zərər arandakı fərqlərin azaldılması üçün model və giriş məlumatlarını yoxlayır və nəzərdən keçirir.

Fond ilk növbədə özünün makroiqtisadi proqnozlaşdırma modelinin nəticəsi olan EOKZ-nin ölçülməsi üçün dəstəklənən perspektiv məlumatlardan istifadə etmişdir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Kredit riski üzrə əhəmiyyətli artım (“KRƏA”)

Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını müəyyən etmək üçün Fond hesabat tarixinin sonunda maliyyə alətinin istifadə müddəti ərzində baş vermiş defolt riskini ilkin tanınma tarixindəki defolt riski ilə müqayisə edir. Qiymətləndirmə hesabat dövrünün sonunda kredit riskinin konkret səviyyəsinə nail olmaqdan, kredit riskinin nisbi artımını nəzərə alır. Fond, müəyyən borcalanların davranış aspektləri də daxil olmaqla, bir sıra amilləri əhatə edən, lazımsız xərclər və səylər tələb olunmadan mövcud olan bütün ağılabatan və dəstəklənən perspektiv məlumatları nəzərə alır. Fond kredit riskinin gecikmədən əvvəl artmasının davranış göstəricilərini müəyyən edir və ya fərdi alətdə, ya da portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsinə müvafiq perspektiv məlumatları daxil edir.

Maliyyə aktivlərinin dəyişdirilməsi

Maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərində dəyişikliklər baş verdikdə (məsələn, şərtlər yenidən razılaşdırıldıqda), Fondun rəhbərliyi ilk olaraq dəyişikliyin əhəmiyyətliliyinə, ilkin tanınmış maliyyə aktivinə xitam verilməsi və ədalətli dəyerdə yeni maliyyə aktivinin tanınması zərurətinə nəzər yetirir. Bu dəyərləndirmə əsasən müvafiq mühasibat siyasətində təsvir edilmiş keyfiyyət parametrlərinə əsaslanır və kifayət qədər mülahizələrdən istifadə olunmasını tələb edir. Xüsusən də Fondun rəhbərliyi kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalmış və şərtləri yenidən razılaşdırılmış maliyyə aktivinin tanınmasının dayandırılması və ikinci tanınma zamanı kredit zərərinə məruz qalmış yeni alətin tanınmasına zərurətin olması məsələsində mülahizələrdən istifadə edir. Tanınmaya xitam verilməsi üzrə dəyərləndirmə zamanı müqavilə şərtlərinə edilən dəyişikliklərin kredit aləti üzrə gözlənilən (məhz müqavilə üzrə deyil gözlənilən) nağd pul vəsaitlərin hərəkətinə edilən təsir üzrə risk və mükafatlar nəzərə alınır.

Müştərilərə verilmiş dövlət subsidiyaları

Müştərilərə dövlət subsidiyalarının qalığı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman və Sərəncamlarının tələblərinə uyğun olaraq, koronavirus pandemiyasının təsirinə məruz qalmış sahələrdə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinə veriləcək bank kreditləri üzrə faiz dərəcələrinin subsidiyalaşdırılması məqsədilə Fonda köçürülən subsidiya məbləğini əks etdirir.

Subsidiya balansının məbləği hökumətin göstərişi ilə ödənilir və adi iş şəraitində istifadəsinə məhdudiyət qoyulmur. Beləliklə, qalıq pul vəsaiti və pul ekvivalenti kimi daxil edilir və öhdəlik kimi tanınır.

5 YENİ VƏ YA YENİDƏN İŞLƏNMİŞ STANDARTLARIN VƏ ONLARA DAİR ŞƏRTLƏRİN TƏTBİQİ

Cari ildə Fond Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (MUBSS) və MUBSS-un Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərtləri Komitəsi (BMHŞK) tərəfindən qəbul edilmiş, Fondun fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış hesabat dövrünə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənmiş standartları və onlara dair şərtləri qəbul etmişdir.

“Sığorta müqavilələri” adlı 17 sayılı MHBS 2017-ci ilin may ayında dərc olunmuşdur və 4 sayılı MHBS “Sığorta müqavilələri”ni əvəz edir. Yeni standart sığorta müqavilələrinin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir. Müəssisə buraxdığı təkrarsığorta müqavilələri də daxil olmaqla sığorta müqavilələrinə; əlində olan təkrarsığorta müqavilələrinə; imtiyazlı iştirak xüsusiyyətləri ilə buraxdığı investisiya müqavilələrinə; müəssisənin bağladığı sığorta müqavilələrinə “Sığorta müqavilələri” adlı 17 sayılı MHBS-ni tətbiq etməlidir. Bu standart Fonda şamil olunmur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Uçot Siyasətinin Açıqlanması – 1 sayılı BMUS və 2 sayılı MHBS Metodik Sənədi - 2021-ci ilin fevral ayında BMUSS 1 sayılı BMUS və “Əhəmiyyətlik haqqında mühakimələrin yürüdülməsi” adlı 2 sayılı MHBS Metodik Sənədə düzəlişlər etmişdir. Bu düzəlişlər müəssisələrə uçot siyasəti haqqında açıqlamalar edərək əhəmiyyətliklə bağlı mühakimələrin tətbiq edilməsinə kömək edilməsi məqsədilə təlimat və nümunələri təqdim edir. Düzəlişlər müəssisələr üçün “əhəmiyyətli” uçot siyasətləri haqqında məlumatın açıqlanması tələbini onların “əhəmiyyətli” uçot siyasətinin açıqlanması tələbi ilə əvəz etməklə və mühasibat uçotu siyasəti ilə bağlı açıqlamalar barədə qərar qəbul edərək müəssisələrin uçot siyasəti haqqında daha faydalı məlumatı açıqlamaqda kömək etmək məqsədi daşıyır.

Uçot təxminlərinin müəyyən edilməsi – 8 sayılı BMUS-a edilən Düzəlişlər - 2021-ci ilin fevral ayında BMUSS “uçot təxminləri” anlayışını təqdim edən 8 sayılı BMUS-a düzəliş dərc etmişdir. Düzəlişlər müəssisələrin uçot siyasətindəki dəyişiklikləri uçot təxminlərindəki dəyişikliklərdən necə fərqləndirməli olduğunu və xətalara aradan götürülməsini izah edir. Həmçinin, bu düzəlişlər mühasibat uçotu təxminlərini hazırlamaq üçün müəssisələrin ölçmə üsullarından və giriş məlumatlarından necə istifadə etdiyini aydınlaşdırır.

Eyni əməliyyatdan yaranan aktiv və öhdəliklərə aid təxirə salınmış vergilər – 12 sayılı BMUS-a edilən Düzəlişlər - 2021-ci ilin may ayında Şura 12 sayılı BMUS-a uyğun olaraq müəssisələrdən ilkin tanınma zamanı vergi bazasını artıran və azaldan bərabər məbləğdə müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımağı tələb edir.

Düzəlişlər təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlara tətbiq edilməlidir. Bundan əlavə, təqdim olunan ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri ilə bağlı bütün gəlirdən çıxılan və vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər üçün təxirə salınmış vergi aktivini (kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin olması şərtilə) və təxirə salınmış vergi öhdəliyi də tanınmalıdır.

Beynəlxalq vergi islahatı - İki mərhələli model qaydaları – 12 sayılı BMUS-a düzəlişlər – 2023-cü ilin may ayında Şura 12 sayılı BMUS-a düzəlişlər tətbiq etmişdir, 12 sayılı BMUS-a əsasən İki mərhələli mənfəət vergiləri ilə əlaqədar təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin tanınması və açıqlanması ilə bağlı məcburi istisnalar tətbiq olunur. Bu düzəlişlərə əsasən 12 sayılı BMUS-a icbari istisnalar tətbiq olunur, belə ki, düzəlişə əsasən müəssisələr İki mərhələli gəlir vergiləri ilə əlaqədar olan təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin tanınması və açıqlanmasından azaddır. Düzəlişlərə əsasən 12 sayılı BMUS İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (İƏİT) tərəfindən təqdim olunan İki mərhələli model qaydalarını icra edən qanunvericilik əsasında yaranan mənfəət vergilərinə şamil olunur. Açıqlanma tələbləri daha sonra qüvvəyə mindiyi halda, müəssisələr istisnanın tətbiqini açıqlamalı və ayrılıqda İki Mərhələli mənfəət vergiləri ilə əlaqədar olan cari vergi xərcləri haqqında ətraflı məlumat verməli və qüvvədə olan və gələcək dövrlər üzrə İki mərhələli mənfəət vergilərinə məruz qalma haqqında məlumatı təqdim etməlidirlər. 31 dekabr 2023-cü il tarixində və ya ondan əvvəl başa çatmış istənilən aralıq dövr istisna olmaqla, keçid müddəaları 1 yanvar 2023-cü il tarixi və ya ondan sonra başlayacaq illik hesabat dövrləri üçün tətbiq oluna bilən xüsusi açıqlama tələbləri ilə dərhal və retrospektiv qaydada tətbiq olunur.

Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, yeni standartların Fondun maliyyə hesabatlarına heç bir əhəmiyyətli təsiri olmamışdır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

6 DƏRC OLUNMUŞ, LAKİN HAZIRDA QƏBUL OLUNMAMIŞ STANDARTLAR VƏ ŞƏRHLƏR

Hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiq edilməsi tarixində Cəmiyyət tərəfindən, qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl qəbul edilmiş standart və şərhlərdən əlavə, aşağıda göstərilən standart və şərhlər dərc edilmiş, lakin qüvvəyə minməmişdir. Cəmiyyət bu yeni və düzəliş edilmiş standartları və şərhləri, əgər tətbiq olunarsa, qüvvəyə mindikdən sonra qəbul etmək niyyətindədir.

BMUSŞ, satış kimi uçota alınması nəzərdə tutulan 15 sayılı MHBS-nin tələblərinə cavab verən satış və geri icarə əməliyyatlarını sonradan satıcı-icarədarın necə ölçməsinə aydınlaşdırmaq üçün “**Satış və Geri İcarə üzrə İcarə Öhdəliyi**”ni (16 sayılı MHBS-yə edilən Düzəlişlər) **düzəlişlərlə birgə dərc etmişdir. Satış və Geri İcarə üzrə İcarə Öhdəliyi (16 sayılı MHBS-yə edilən Düzəlişlər)** satıcı-icarədardan istifadə hüququnu özündə saxlayan hər hansı gəlir və ya zərər məbləğini tanımaq üçün geri icarədən irəli gələn icarə öhdəliyini sonradan ölçməsinə tələb edir.

Yeni tələblər satıcı-icarədarı icarənin qismən və ya tam xitam verilməsi ilə bağlı hər hansı gəlir və ya zərəri mənfəət və ya zərərdə tanınmasını qadağa etmir. Düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Düzəlişlərin daha erkən tətbiqinə icazə verilir.

1 sayılı BMUS-a düzəlişlər: Öhdəliklərin cari və ya uzunmüddətli olaraq təsnifləşdirilməsi
- 2020-ci ilin yanvar və 2022-ci ilin oktyabr aylarında BMUSŞ öhdəliklərin cari və ya uzunmüddətli olaraq təsnifləşdirilməsinə dair tələbləri müəyyən etmək üçün 1 sayılı BMUS-un 69-76-cı bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlər üzrə məlumat təqdim edir:

- Ödənişin təxirə salınması hüququ dedikdə nəzərdə tutulan müddəalar;
- Hesabat dövrünün sonunda təxirəsalma hüququ mövcud olmalıdır;
- Müəssisənin təxirəsalma hüququndan istifadə etmə ehtimalı təsnifata heç bir təsir göstərmir;
- Yalnız konvertasiya edilə bilən öhdəliyə daxil edilmiş törəmə alətin özü kapital aləti olduqda, öhdəliyin şərtləri onun təsnifatına təsir etmir.

Əlavə olaraq, kredit sazişindən yaranan öhdəlik uzunmüddətli olaraq təsnif olunduqda və müəssisənin ödənişi təxirə salmaq hüququ on iki ay ərzində gələcək müqavilələrə riayət olunmasından asılı olduqda, açıqlama tələb edilməsi üçün tələb irəli sürülür.

Düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq olunur.

2023-cü ilin may ayında BMUSŞ “**Təchizatçının maliyyələşdirilməsi üzrə razılaşmalar**”ı dərc etmişdir (7 sayılı BMUS və 7 sayılı MHBS-yə edilmiş düzəliş) – Bu düzəlişlər təchizatçının maliyyə razılaşmalarının şəffaflığının artırılması və onların müəssisənin öhdəliklərinə, pul vəsaitlərinin hərəkətinə və likvidlik riskinə məruz qalmasına təsiri barəsində açıqlamalar tələb edir. Açıqlama tələbləri, bəzi şirkətlərin təchizat üzrə maliyyə razılaşmalarının kifayət qədər nəzərə çarpmamasının səhmdarların təhlilinə maneə törətməsi üzrə səhmdarların narahatlığına BMUSŞ-nin verdiyi cavabdır. Düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün, birinci il keçid dövrü ilə əlaqədar güzəştlər olmaqla qüvvəyə minir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

2023-cü ilin avqust ayında BMUSŞ valyutanın digər bir valyutaya konvertasiya olunması və valyuta konvertasiya oluna bilmədikdə cəmiyyətin spot məzənnəni qiymətləndirmə qaydası haqqında açıqlama vermək üçün **“Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərin təsiri” adlı 21 sayılı BMUS-a düzəliş dərc etmişdir.** Müəssisə xüsusi bir məqsədlə qiymətləndirmə tarixində digər bir valyutaya konvertasiya oluna bilməyən xarici valyutada köçürmə və ya əməliyyat həyata keçirərsə, düzəlişlərin təsirinə məruz qala bilər. Normal inzibati təxirəsalma ilə başqa bir valyuta əldə etmək imkanı olarsa, valyutanın mübadiləsi mümkündür və əməliyyat icra oluna bilən hüquq və öhdəliklər yaradan bazar və ya mübadilə mexanizmi vasitəsilə həyata keçirilir. Düzəlişlər, erkən tətbiqetmə seçimi mövcud olmaqla, 1 yanvar 2025-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir.

9 aprel 2024-cü il tarixində BMUSŞ müəssisələrin fəaliyyəti haqqında hesabatın müqayisəliliyi və şəffaflığı ilə bağlı investorların suallarına cavab olaraq - **“Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı və Açıqlanması” adlı 18 sayılı MHBS** yeni standartını dərc etmişdir. 18 sayılı MHBS-də təqdim olunan yeni tələblər bənzər müəssisələrin maliyyə fəaliyyətinin, xüsusilə də “əməliyyat mənfəət və ya zərəri” ilə bağlı məsələlərin müqayisəli məlumatlarını əldə etməyə yardım edəcək. 18 sayılı MHBS-yə daxil edilən əsas yeni müddəalar aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- Mənfəət və ya zərər hesabatının strukturu;
- Müəssisənin maliyyə hesabatlarından kənar məruzə olunan müəyyən mənfəət və ya zərər ilə bağlı maliyyə hesabatlarında tələb olunan açıqlamalar (rəhbərlik tərəfindən müəyyən edilən fəaliyyət tədbirləri); və
- Ümumilikdə əsas maliyyə hesabatları və qeydlərinə tətbiq olunan cəmləşdirmə və bölünmə üzrə gücləndirilmiş prinsiplər.

18 sayılı MHBS 1 sayılı BMUS-i əvəz edəcək; 1 sayılı BMUS üzrə bir sıra mövcud prinsiplər məhdud sayda dəyişikliklərlə saxlanmışdır. 18 sayılı MHBS maliyyə hesabatlarında qeyd olunan maddələrin tanınması və ya ölçülməsinə təsir göstərməyəcək, lakin bu standart müəssisənin “əməliyyat mənfəəti və ya zərər” hesabatlarında dəyişikliyə səbəb ola bilər.

18 sayılı MHBS 1 yanvar 2027-ci il tarixində başlayan və həmin tarixdən sonrakı hesabat dövrlərinə və həmçinin müqayisəli məlumatlara tətbiq olunur.

“Konsolidasiya olunmuş Maliyyə Hesabatları” adlı 10 sayılı MHBS və “İnvestor və onun Asılı və ya Birgə Müəssisəsi arasında Aktivlərin Satışı və ya Ötürülməsi” adlı 28 sayılı BMUS (düzəlişlər):

10 sayılı MHBS və 28 sayılı BMUS-a edilən düzəlişlər investor, onun asılı müəssisəsi və birgə müəssisə arasında aktivlərin satışı və ya ötürülməsi üzrə vəziyyəti ehtiva edir. Düzəlişlər xüsusi olaraq kapital metodu ilə konsolidasiya olunmuş əlaqəli və birgə müəssisələrlə biznes əməliyyatları aparmayan törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı olan gəlir və zərərlərin, ana müəssisənin mənfəət və zərər hesabatında əlaqəsi olmayan investorun həmin əlaqəli və ya birgə müəssisədə olan payına düşən hissəyə müdaxilə etməmək şərti ilə tanınmasını tələb edir.

Eynilə, istənilən keçmiş törəmə müəssisədə (kapital metodu ilə konsolidasiya olunmuş assosiasiya və birgə müəssisəyə çevrildikdə) saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərlə yenidən ölçülməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların yeni assosiasiya və ya birgə müəssisədəki payları müqabilində tanınır. Düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixi BMUSŞ tərəfindən hələ müəyyən edilməmişdir, lakin düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir.

Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, yeni standartların Fondun maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərəcəyi gözlənilmir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

7 ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR VƏ QALIQLAR

Hazırkı maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün tərəflər bu halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarında olsun.

Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir. Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommərsiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilər.

Fonda Azərbaycan Respublikası Hökuməti nəzarət edir. Buna görə də, 24 sayılı BMUS-ə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Hökuməti, dövlət orqanları və hökuməti tərəfindən nəzarət edilən müəssisələrlə əməliyyatlar əlaqəli tərəflərin qalıqlarına və əməliyyatlarına daxil edilir.

Fond "Əlaqəli Tərəflərin Açıqlanması" adlı 24 sayılı BMUS-in 25-ci bəndində nəzərdə tutulmuş azadolunmanı hökumətlə əlaqəli qurumlar üçün açıqlama tələbi ilə bağlı tətbiq etmişdir.

Hesabat verən müəssisə aşağıdakılar da daxil olmaqla əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və ödənilməmiş qalıqlar, o cümlədən öhdəliklər ilə bağlı "Əlaqəli Tərəflərin Açıqlanması" adlı 24 sayılı BMUS-in 18-ci bəndinin açıqlama tələblərindən azaddır:

- hesabat verən müəssisə üzərində nəzarət və ya birgə nəzarət və ya əhəmiyyətli təsirə malik olan hökumət; və
- eyni hökumətin həm hesabat verən müəssisə, həm də digər müəssisə üzərində nəzarət və ya birgə nəzarətə və ya əhəmiyyətli təsirə malik olması səbəbindən əlaqəli tərəf olan digər müəssisə.

Hökumətlə əlaqəli qurumlarla əməliyyatların xarakterinə elektrik enerjisinin alınması və digər xidmətlərin göstərilməsi və alınması daxildir.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il		31 dekabr 2022-ci il	
		Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə ümumi kateqoriya	Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə ümumi kateqoriya
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	8		149,081		143,570
- hökumət və ya hökumətin nəzarət etdiyi qurumlar		147,638		141,449	
İnvestisiya qiymətli kağızları	10		89,326		33,698
- hökumət və ya hökumətin nəzarət etdiyi qurumlar		89,326		33,698	
Kredit təşkilatlarına verilən kreditlər	11		680,693		699,339
- hökumət və ya hökumətin nəzarət etdiyi qurumlar		82,533		54,168	

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatmış illər üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakı cədvəldə açıqlanır:

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə		31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	
		Əlaqəli tərəflərlə məbləğlər	Məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə ümumi kateqoriya	Əlaqəli tərəflərlə məbləğlər	Məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə ümumi kateqoriya
Digər əməliyyat gəlirləri	19		438		1,065
- hökumət və ya hökumətin nəzarət etdiyi qurumlar		31		75	
Faiz gəliri	18		20,341		13,310
- hökumət və ya hökumətin nəzarət etdiyi qurumlar		7,708		1,678	
Ehtimal olunan kredit zərərinin geri qaytarılması, xalis	11		1,771		8,945
- hökumət və ya hökumətin nəzarət etdiyi qurumlar		2,715		744	

Əsas rəhbər heyətin mükafatlandırılmasına 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatmış illər üzrə müvafiq olaraq 697 min AZN və 615 min AZN məbləğində əməkhaqqı, digər qısamüddətli müavinətlər və sosial xərclər daxildir.

8 PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
ARMB-də cari hesablar	147,638	141,449
Digər kredit təşkilatları ilə cari hesablar	1,443	2,121
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	149,081	143,570

EOKZ məbləğinin qiymətləndirilməsi məqsədləri üçün pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin qalıqları 1-ci Mərhələyə daxil edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə hesablanmış EOKZ əhəmiyyətli məbləğ olmadığından, Fond pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə hər hansı kredit zərəri ehtiyatı tanımamışdır. EOKZ ölçü yanaşması üçün 22 sayılı Qeydə nəzər salın.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

9 BANKLARDAN OLAN DEPOZİTLƏR

Banklarda olan depozitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Yerli banklarda olan müddətli depozit	84,456	65,695
Cəmi banklarda olan depozitlər	84,456	65,695

EOKZ məbləğinin qiymətləndirilməsi məqsədləri üçün banklarda olan depozitlərin ölçülməsi 1-ci Mərhələyə daxil edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə hesablanmış EOKZ əhəmiyyətli məbləğ olmadığından, Fond banklarda olan depozitlər üzrə hər hansı kredit zərəri ehtiyatı tanımamışdır. EOKZ ölçü yavaşması üçün 22 sayılı Qeydə nəzər salın.

10 İNVESTİSIYA QİYMƏTLİ KAĞIZLARI

İnvestisiya qiymətli kağızlarına daxildir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Sabit gəlirli istiqrazlar	89,326	33,698
Cəmi investisiya qiymətli kağızları	89,326	33,698

İnvestisiya qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyər kimi təsnif edilir.

EOKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün investisiya qiymətli kağızları 1-ci Mərhələyə daxil edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə EOKZ əhəmiyyətli məbləğ olmadığından, Fond investisiya qiymətli kağızları üzrə hər hansı kredit zərəri ehtiyatı tanımamışdır. EOKZ ölçü yavaşması üçün 22 sayılı Qeydə nəzər salın.

11 KREDİT TƏŞKİLATLARINA VERİLMİŞ KREDİTLƏR

Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Amortizasiya olunmuş dəyərdə kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərin ümumi balans dəyəri	925,641	946,058
Çıxılsın: ehtimal olunan kredit zərəri üzrə ehtiyat	(244,948)	(246,719)
Kredit təşkilatlarına verilmiş cəmi kreditlər	680,693	699,339

Fond kreditləri təsnifləşdirmək üçün aşağıdakı kredit limiti dərəcələrindən istifadə edir:

- 50,000 AZN-dək – kiçik həcmli kreditlər;
- 50,001 AZN-dən 1,000,000 AZN-dək – orta həcmli kreditlər;
- 1,000,001 AZN-dən 10,000,000 AZN-dək – böyük həcmli kreditlər.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə amortizasiya olunmuş dəyerdə kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərin ümumi balans dəyəri və ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

31 dekabr 2023-cü il

	Ümumi balans dəyəri	Ehtimal olunan kredit zərəri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
İri həcmli kreditlər	625,258	(173,766)	451,492
Orta həcmli kreditlər	169,936	(26,159)	143,777
Kiçik həcmli kreditlər	130,447	(45,023)	85,424
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyerdə kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	925,641	(244,948)	680,693

31 dekabr 2022-ci il

	Ümumi balans dəyəri	Ehtimal olunan kredit zərəri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
İri həcmli kreditlər	704,173	(174,380)	529,793
Orta həcmli kreditlər	137,517	(26,353)	111,164
Kiçik həcmli kreditlər	104,368	(45,986)	58,382
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyerdə kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	946,058	(246,719)	699,339

Aşağıdakı cədvəllərdə 2023-cü il üçün kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərin ilin əvvəlinə və sonuna olan qalıqları arasında olan uzlaşmalar göstərilmişdir:

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
1 yanvar 2023-cü il	727,245	221	218,592	946,058
1-ci Mərhələyə köçürülmə	-	-	-	-
2-ci Mərhələyə köçürülmə	-	-	-	-
3-cü Mərhələyə köçürülmə	(17,162)	-	17,162	-
Yeni aktivlər	188,750	-	-	188,750
Digər hərəkətlər	(198,977)	(21)	(10,134)	(209,132)
Silinmələr	-	-	(35)	(35)
31 dekabr 2023-cü il	699,856	200	225,585	925,641

	1-ci Mərhələ (EOKZ)	2-ci Mərhələ (EOKZ)	3-cü Mərhələ (EOKZ)	Cəmi (EOKZ)
1 yanvar 2023-cü il	31,335	81	215,303	246,719
1-ci Mərhələyə köçürülmə	-	-	-	-
2-ci Mərhələyə köçürülmə	-	-	-	-
3-cü Mərhələyə köçürülmə	(12,571)	-	12,571	-
Digər hərəkətlər	6,299	65	(8,100)	(1,736)
Silinmələr	-	-	(35)	(35)
31 dekabr 2023-cü il	25,063	146	219,739	244,948

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Aşağıdakı cədvəllərdə 2022-ci il üçün kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərin ilin əvvəlinə və sonuna olan qalıqları arasında olan uzlaşmalar göstərilmişdir:

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il	746,770	82	225,208	972,060
1-ci Mərhələyə köçürülmə	-	-	-	-
2-ci Mərhələyə köçürülmə	(138)	138	-	-
3-cü Mərhələyə köçürülmə	-	-	-	-
Yeni aktivlər	140,887	-	-	140,887
Digər hərəkətlər	(160,274)	1	(6,616)	(166,889)
31 dekabr 2022-ci il	727,245	221	218,592	946,058

	1-ci Mərhələ (EOKZ)	2-ci Mərhələ (EOKZ)	3-cü Mərhələ (EOKZ)	Cəmi (EOKZ)
1 yanvar 2022-ci il	41,358	62	214,244	255,664
1-ci Mərhələyə köçürülmə	-	-	-	-
2-ci Mərhələyə köçürülmə	(19)	19	-	-
3-cü Mərhələyə köçürülmə	-	-	-	-
Digər hərəkətlər	(10,004)	-	1,059	(8,945)
31 dekabr 2022-ci il	31,335	81	215,303	246,719

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il ərzində kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərə qarşı EOKZ ehtiyatında hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Kiçik həcmli kreditlər	Orta həcmli kreditlər	İri həcmli kreditlər	Cəmi
İlin əvvəlinə qalıq dəyəri	(45,986)	(26,353)	(174,380)	(246,719)
İl üzrə xalis bərpa	963	194	614	1,771
İlin sonuna qalıq dəyəri	(45,023)	(26,159)	(173,766)	(244,948)

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il ərzində kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərə qarşı EOKZ ehtiyatında hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Kiçik həcmli kreditlər	Orta həcmli kreditlər	İri həcmli kreditlər	Cəmi
İlin əvvəlinə qalıq dəyəri	(49,278)	(8,525)	(197,861)	(255,664)
İl üzrə xalis bərpa/(tutulma)	3,292	(17,828)	23,481	8,945
İlin sonuna qalıq dəyəri	(45,986)	(26,353)	(174,380)	(246,719)

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Dövr ərzində kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri üçün ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərmişdir. Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi haqqında məlumat 22 sayılı Qeyddə göstərilir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərdə kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi
Ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	699,856	-	14,542	714,398
Ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	-	200	1,833	2,033
Ödənişi 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	45	45
Ödənişi 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	1,701	1,701
Ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	207,464	207,464
Ümumi balans dəyəri	699,856	200	225,585	925,641
Ehtimal olunan kredit zərəri üzrə ehtiyat	(25,063)	(146)	(219,739)	(244,948)
Balans dəyəri	674,793	54	5,846	680,693

31 dekabr 2022-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərdə kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi
Ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	727,245	-	902	728,147
Ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	-	221	-	221
Ödənişi 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
Ödənişi 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	2,129	2,129
Ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	215,561	215,561
Ümumi balans dəyəri	727,245	221	218,592	946,058
Ehtimal olunan kredit zərəri üzrə ehtiyat	(31,335)	(81)	(215,303)	(246,719)
Balans dəyəri	695,910	140	3,289	699,339

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2023-cü il		31 dekabr 2022-ci il	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Kənd təsərrüfatı	532,131	57.49	568,486	60.09
Sənaye	307,536	33.22	280,461	29.65
Xidmət	85,974	9.29	97,111	10.26
Amortizasiya olunmuş dəyərdə kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərin ümumi balans dəyəri	925,641	100	946,058	100

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

12 ƏMLAK, AVADANLIQ VƏ QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

	Bina	Nəqliyyat vasitələri	Ofis və kompüter avadanlığı	Mebel və qurğular	Qeyri-maddi aktivlər	Təkmilləşdirilməsi davam edən aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2022-ci il	6,643	337	631	182	669	-	8,462
Əlavələr	-	199	253	26	57	-	782
Sililmələr	-	-	(18)	(5)	-	-	(23)
31 dekabr 2022-ci il	6,643	536	866	203	726	247	9,221
Əlavələr	60	-	39	20	231	1,038	1,388
Sililmələr	-	-	(61)	(29)	-	-	(90)
31 dekabr 2023-cü il	6,703	536	844	194	957	1,285	10,519
Yığılmış köhnəlmə və amortizasiya dəyəri							
1 yanvar 2022-ci il	(836)	(151)	(162)	(159)	(61)	-	(1,369)
İl üzrə köhnəlmə	(332)	(113)	(149)	(15)	(65)	-	(674)
Sililmələr üzrə löğv edilmiş	-	-	9	5	-	-	14
31 dekabr 2022-ci il	(1,168)	(264)	(302)	(169)	(126)	-	(2,029)
İl üzrə köhnəlmə	(335)	(120)	(186)	(13)	(89)	-	(743)
Sililmələr üzrə löğv edilmiş	-	-	54	29	-	-	83
31 dekabr 2023-cü il	(1,503)	(384)	(434)	(153)	(215)	-	(2,689)
Xalis qalıq dəyəri							
31 dekabr 2023-cü il	5,200	152	410	41	742	1,285	7,830
31 dekabr 2022-ci il	5,475	272	564	34	600	247	7,192

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə əmlak və avadanlıqlar girov qoyulmamışdır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

13 DİGƏR AKTİVLƏR

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Hökumətdən alınacaq vəsaitlər	-	2,088
Avans ödənişləri	69	243
Aşağı dəyərli mal-material ehtiyatları	28	66
Subsidiyalar üzrə komissiya haqları	13	-
Cəmi digər aktivlər	110	2,397

31 dekabr 2022-ci il tarixinə hökumətdən alınacaq vəsaitlər hökumət adından Fond tərəfindən verilən subsidiyaları təmsil edir. 2023-cü ildə başa çatmış il ərzində hökumət alınacaq vəsaitləri tam şəkildə ödəmişdir.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə avans ödənişlərə əsasən malların, xidmətlərin və əmlak, tikili və qeyri-maddi aktivlərin alınması üçün təchizatçılara verilmiş avanslar daxildir.

14 MÜŞTƏRİLƏRƏ VERİLMİŞ DÖVLƏT SUBSİDİYALARI

Fonda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 iyun 2020-ci il tarixli 1052 nömrəli Fərmanı və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 9 iyul 2020-ci il tarixli 249 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Koronavirus (COVID-19) pandemiyasından zərər çəkmiş sahələrdə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinə veriləcək bank kreditləri üzrə dövlət zəmanətinin verilməsi və kredit faizlərinin subsidiyalaşdırılması Qaydası"na uyğun olaraq 20,000 min AZN və "Koronavirus (COVID-19) pandemiyasından zərər çəkmiş sahələrdə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinin mövcud kredit portfelini üzrə kredit faizlərinin subsidiyalaşdırılması Qaydası"na uyğun olaraq 50,000 min AZN məbləğində vəsait köçürülmüşdür. Fond dövlət zəmanəti verilmiş kreditlər üzrə ödənilməli olan faizlərin 50 faizinə, mövcud portfel üzrə ödənilməli olan faizlərin 10 faiz bəndinə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına subsidiya verilməsini təmin edir.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatmış illər ərzində "Koronavirus (COVID-19) pandemiyasından zərər çəkmiş sahələrdə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinə veriləcək bank kreditləri üzrə dövlət zəmanətinin verilməsi və kredit faizlərinin subsidiyalaşdırılması Qaydaları"na uyğun olaraq Fonda müvafiq olaraq 13,531 min AZN və 7,320 min AZN vəsait köçürülmüşdür.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatmış illər ərzində Fond dövlət zəmanəti ilə verilmiş kreditlər üzrə müvafiq olaraq 10,618 min AZN və 26,100 min AZN məbləğində faiz subsidiyaları ödəmişdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə hökumət tərəfindən subsidiyalar üzrə öhdəliklərin qalığı 825 min AZN təşkil etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Fondun hökumət adından ödənilən subsidiyalara görə hökumətdən alınacaq vəsaitləri mövcud olmuşdur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

15 DİGƏR ÖHDƏLİKLƏR

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Təxirə salınmış gəlirlər	10	10
Vergi borcları	-	9
Digər	2	1
Cəmi digər öhdəliklər	12	20

16 NİZAMNAMƏ KAPİTALI

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 31 iyul 2018-ci il tarixli 224 nömrəli Fərmanına əsasən Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu ləğv edilərək, İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Sahibkarlığın İnkişafı Fondu publik hüquqi şəxsi yaradılmışdır. 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Fondun nizamnamə kapitalı müvafiq olaraq 1,007,307 min AZN təşkil edir.

17 DİGƏR EHTİYATLAR

Fond güzəştli kredit gəlirləri əsasında büdcə planlaşdırması hazırlayır və İqtisadiyyat Nazirliyinə əvvəlcədən müəyyən edilmiş ödənişləri həyata keçirir.

2023 və 2022-ci illər ərzində Fondan İqtisadiyyat Nazirliyinə, müvafiq olaraq, 700 min AZN və 759 min AZN məbləğlərində vəsait ödənilmişdir.

2023 və 2022-ci illər ərzində Fond mövcud portfel kreditləri üzrə müvafiq olaraq 3,030 min AZN və 8,020 min AZN məbləğlərində öz pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri hesabına subsidiya ödəmişdir.

2023 və 2022-ci illər ərzində Fondun öz pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri hesabına ödənilmiş müvafiq olaraq 15 min AZN və 19 min AZN məbləğində subsidiyaları Fonda qaytarılmışdır.

Hökumət illik əsasda Fondun öz fəaliyyətlərini həyata keçirməsi üçün müvafiq məbləğdə vəsait ayırır. 29 noyabr 2023-cü il və 22 noyabr 2022-ci il tarixlərində hökumət müvafiq olaraq 50,000 min AZN və 120,000 min AZN məbləğində vəsaitləri Fondun hesabına köçürmüşdür.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Fondun digər ehtiyatları müvafiq olaraq 151,126 min AZN və 104,841 min AZN təşkil edir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

18 FAİZ GƏLİRİ

Faiz gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Sabit gəlirli istiqrazlar üzrə faiz gəlirləri	7,135	1,077
Yerli banklara verilmiş kreditlər üzrə faiz gəlirləri	6,926	7,332
Yerli banklarda yerləşdirilmiş depozitlər üzrə faiz gəlirləri	6,019	4,666
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər üzrə faiz gəlirləri	261	235
Cəmi faiz gəliri	20,341	13,310

19 DİGƏR ƏMƏLİYYAT GƏLİRLƏRİ

Digər əməliyyat gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Zəmanət və komissiya haqları	438	1,063
Digər	-	2
Cəmi digər əməliyyat gəlirləri	438	1,065

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatmış illər üzrə Fondun digər əməliyyat gəlirlərinin əhəmiyyətli hissəsi COVID-19 pandemiyasından zərər çəkmiş sahələrdə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinə verilən kreditlərə görə dövlət zəmanətinin verilməsi ilə əlaqədar olaraq kredit təşkilatlarından alınan komissiya haqqı və birdəfəlik zəmanət haqqından ibarət olmuşdur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

20 ƏMƏLIYYAT XƏRCLƏRİ

Əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il tarixində baş a çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində baş a çatmış il üzrə
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	5,430	5,094
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	743	674
Peşəkar xidmətlər	494	334
Təmir və istismar xərcləri	159	73
Ezamiyyə və əlaqəli xərclər	93	77
Ofis ləvazimatları	92	62
Təhlükəsizlik xərcləri	64	64
Bank komissiyaları	58	61
Rabitə xərcləri	48	54
Sığorta xərcləri	42	51
Kommunal xərclər	30	30
Digər xərclər	189	102
Cəmi əməliyyat xərcləri	7,442	6,676

21 MƏNFƏƏT VERGİSİ XƏRCİ

Fond ödəniləcək cari mənfəət vergisini və onun aktiv və öhdəlikləri ilə bağlı vergi bazalarını Fondun fəaliyyət göstərdiyi Azərbaycan Respublikasının MHBS-dən fərqli olan qanuni vergi qaydalarına uyğun olaraq ölçür və uçota alır.

Fond bəzi xərclər vergiyə cəlb olunmadığından və bəzi gəlirlər vergi məqsədləri üçün vergidən azad olduğundan daimi vergi fərqləri ilə üzləşir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərh və dəyişikliklərə səbəb ola bilər. Bundan əlavə, Fondun vergi qanunvericiliyi üzrə şərhli vergi orqanlarının şərhindən fərqli ola biləcəyi ehtimalı əsasında, əməliyyatlar vergi orqanları tərəfindən yoxlanıla bilər və nəticə etibarilə, Fonda əlavə vergilər, cərimələr və faizlər tətbiq oluna bilər.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Fond xalis çıxılan müvəqqəti fərqlərlə bağlı hər hansı təxirə salınmış vergi aktivini tanımır. Fond hesab edir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna biləcəyi gələcək vergiyə cəlb olunan mənfəətin olması ehtimalı yoxdur.

31 dekabr 2023-cü il tarixində baş a çatmış il üzrə mənfəət vergisi xərcləri 2,605 min AZN təşkil etmişdir (2022-ci il: 1,135 min AZN).

22 MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Fond daxilində risklərin idarə edilməsi maliyyə, əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinə bazar riski (valyuta, faiz dərəcəsi və digər qiymət riski), kredit riski və likvidlik riski daxildir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdir.

Fondun hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Fond kredit, bazar və əməliyyat riskinə məruz qalır.

Müstəqil şəkildə aparılan risklərə nəzarət prosesinə əməliyyat mühiti, texnologiyalar və sənayedə baş verən dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyil. Belə risklərə Fondun strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət edilir.

Müşahidə Şurası risklərə nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin müxtəlif risklərin idarə olunması və monitorinqi üçün ayrıca şöbələr məsuliyyət daşıyır:

İdarə Heyəti

İdarə Heyətinin Sədri risklərin idarə olunmasına ümumi yanaşma, qəbul edilə bilən risk səviyyələri və risklərin idarə olunması üzrə əsas prinsiplərin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili nəzarət üzrə siyasət və prosedurlar

Risklərin müəyyən edilməsi və onlara nəzarət olunmasına Müşahidə Şurasının birbaşa cavabdeh olmasına baxmayaraq, İdarə Heyəti Fondun əməliyyatlarının həcminə və xarakterinə uyğun olan daxili nəzarət sistemlərinin işlənilməsi, icrası və saxlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Daxili nəzarət sistemlərinin məqsədi aşağıdakıları təmin etməkdir:

- Risklərin düzgün və hərtərəfli qiymətləndirilməsi və idarə olunması;
- Düzgün rəhbərlik, mühasibatlıq və maliyyə hesabatı funksiyaları, o cümlədən əməliyyatların düzgün təsdiqi, emalı və qeydə alınması;
- Mühasibatlıq qeydlərinin, rəhbərlik məlumatının, normativ hesabatların tamlığı, dəqiqliyi və vaxtında hazırlanması və s.;
- İnformasiya texnologiyaları sistemlərinin etibarlılığı və məlumat və sistemlərin bütövlüyü və qorunması;
- Saxtakarlıq və ya qeyri-qanuni hərəkətlərlə bağlı risklərin, o cümlədən aktivlərin mənimsənilməsi hallarının baş vermə ehtimalının araşdırılması;
- Qanun və qaydaların tələblərinə riayət edilməsi.

Rəhbərlik risklərin aşkarlanması və qiymətləndirilməsi, nəzarət mexanizmlərinin yaradılması və onların səmərəliliyinin yoxlanılmasına görə məsuliyyət daşıyır. Rəhbərlik, mütəmadi olaraq, əlavə nəzarət mexanizmləri tətbiq edir, yaxud zəruri hesab olunduqda, mövcud nəzarət mexanizmlərinə dəyişikliklər edir.

Fond səmərəli əməliyyatları və müvafiq hüquqi və normativ tələblərlə uyğunluğu, o cümlədən aşağıdakıları təmin etmək məqsədilə standartlar, siyasət və prosedurlar sistemini işləyib hazırlamışdır:

- Vəzifələrin düzgün şəkildə bölünməsi, o cümlədən əməliyyatların müstəqil təsdiqi tələbləri;
- Əməliyyatların qeydə alınması, üzvləşdirilməsi və onlara nəzarət tələbləri;
- Normativ və digər hüquqi tələblərə uyğunluq;
- Nəzarət sistemləri və prosedurların sənədləşdirilməsi;
- Təlim və peşəkar inkişaf.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Ölçüsündən və mürəkkəbliyindən asılı olaraq, əməliyyatların təsdiqlənməsi üçün tələblər iyerarxiyası mövcuddur.

Fondun qanunvericiliyin tələblərinə uyğunluğu, müntəzəm olaraq, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən yoxlanılır.

Fondun risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət sistemləri üzrə tələbləri Fondun Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənir və risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət sistemləri əməliyyatların həcmi, xarakteri və mürəkkəbliyinə müvafiqdir.

Risklərin idarə edilməsi üzrə siyasət və prosedurlar

Risklərin idarə edilməsi Fondun fəaliyyəti üçün zəruridir və Fondun əməliyyatlarının mühüm elementidir. Risklərin idarə edilməsi siyasətinin məqsədi Fondun qarşılaşdığı riskləri müəyyənləşdirmək, təhlil və idarə etmək, müvafiq risk məhdudiyətləri və nəzarətini təşkil etmək, davamlı olaraq riskin səviyyəsinə nəzarət etmək və məhdudiyətlərə əməl etməkdir. Risklərin idarə edilməsi siyasətləri və prosedurları bazar şəraitlərində, təklif olunan məhsul və xidmətlərdə baş verən dəyişiklikləri və yaranan qabaqcıl təcrübəni əks etdirmək üçün müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

Müşahidə Şurası risklərin idarə edilməsi strategiyasını, müvafiq siyasət və prosedurları təsdiq edir.

Fondun qəbul etdiyi aktivlər-öhdəliklər və risklərin idarə edilməsi strategiyası Fondun Müşahidə Şurası vasitəsilə risklərin idarə edilməsi, kredit, likvidlik, valyuta, əməliyyat və digər risklər üzrə siyasətləri əhatə edir.

Həm xarici, həm daxili risk amilləri Fondun bütün səviyyələrində və sahələrində müəyyən edilib idarə olunur və tənzimlənir. Risk amillərinin tam spektrinin və cari risklərin tənzimlənməsi prosedurlarının təminat səviyyəsinin müəyyən edilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Kredit və bazar risklərinin standart təhlili ilə yanaşı, monitorinq qrupu əməliyyat şöbələri ilə dövrü görüşlər keçirməklə və onların ixtisas sahələri üzrə ekspert rəylərini əldə etməklə maliyyə və qeyri-maliyyə risklərin monitorinqini aparır.

Layihələrin monitorinqi Fondun risklərinin idarə edilməsi prosesinin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Müvəkkil kredit təşkilatları Fond tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalara uyğun olaraq ildə iki dəfədən az olmayaraq Fondun vəsaitlərinin hər bir sahibkarlıq subyekti tərəfindən investisiya layihəsi üzrə istifadə edilməsinin monitorinqini aparır və bu barədə Fonda hesabat verirlər. Hesabatın strukturu və forması Fond tərəfindən müəyyən edilir. Müvəkkil kredit təşkilatı tərəfindən aparılan monitorinq zamanı güzəştli kredit vəsaitinin təyinatı üzrə istifadə edilməməsi halları aşkar edildikdə, müvəkkil kredit təşkilatı güzəştli kreditin və hesablanmış faiz borcunun vaxtından əvvəl ödənilməsini sahibkarlıq subyektindən tələb etməlidir. Sahibkarlıq subyektinin öz öhdəliyini yerinə yetirib-yetirməməsindən asılı olmayaraq, müvəkkil kredit təşkilatı on bank günü ərzində məhz bu layihə üzrə əsas kredit və faiz borcunu bütövlükdə Fondun hesabına köçürməlidir.

Vəsaitlərin təyinatı üzrə istifadəsinə nəzarət etmək məqsədilə Fond maliyyələşdiriyi sahibkarlıq subyektlərində müstəqil monitorinqlər apara bilər. Fond tərəfindən aparılan monitorinq zamanı güzəştli kredit vəsaitinin təyinatı üzrə istifadə edilməməsi halları aşkar edildikdə, Fondun yazılı tələbinə əsasən həmin sahibkarlıq subyektinə verilmiş güzəştli kredit və faiz borcu müvəkkil kredit təşkilatı tərəfindən sahibkarlıq subyektinin onun qarşısında öhdəliklərini icra edib-etməməsindən asılı olmayaraq on bank günü ərzində, bütövlükdə, Fondun hesabına köçürülür. Fondun tələbindən sonra müvəkkil kredit təşkilatları tərəfindən vəsaitin köçürülməsi gecikdirildikdə, onlar cərimə ödəyirlər.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Gecikdirmə 30 (otuz) təqvim günündən çox olarsa, Fond gecikdirilən məbləğin qaytarılması üçün qanunvericiliyə uyğun tədbirlər görür. Tələb edilən vəsaitin köçürülməsi 30 (otuz) təqvim gününü keçdiyi təqdirdə, Fond gecikdirilən məbləğin qaytarılması üçün qanunvericiliyə uyğun tədbirlər götürür.

Fondun vəsaitlərinin qaytarılması

Fond tərəfindən müəyyən edilmiş monitorinqin keçirilmə qaydalarının müvəkkil kredit təşkilatları tərəfindən 3 (üç) dəfə və daha çox pozulması halları aşkar edildikdə, həmin müvəkkil kredit təşkilatları üçün Fond tərəfindən müəyyən edilmiş əsas və əlavə limitlər ləğv edilə bilər və ya bu təşkilatlar müvəkkil kredit təşkilatları sırasından çıxarıla bilər.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklər səbəbindən tərəddüd edəcəyi riskdir. Bazar riski bazar şəraitlərində ümumi və spesifik xarakterli dəyişikliklərin və bazar qiymətlərinin dəyişkənlik səviyyəsində dəyişikliklərin təsirinə məruz qalan faiz dərəcələrində, valyutada və qiymətli kağızlarda açıq mövqələrlə əlaqədar yaranır. Fondada əhəmiyyətli bazar riski konsentrasiyası yoxdur.

Kredit riski

Kredit riski müvəkkil kredit təşkilatlarının müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə, Fondun maliyyə zərəri ilə üzləşəcəyi riskdir. Fond borcalan kredit təşkilatlarının kreditlərinin maliyyələşdirilməsi üzrə hədlər müəyyən etməklə kredit risklərinin tənzimlənməsi üçün siyasət və prosedurlara malikdir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sahələri üzrə limitləri, müntəzəm olaraq, rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənir. Belə risklərə mütəmadi şəkildə nəzarət olunur və onlar hər il və ya daha mütəmadi şəkildə nəzərdən keçirilir.

Hər bir müvəkkil kredit təşkilatı üçün ilin əvvəlində onların məcmu kapitalına və müvafiq maliyyə-statistik göstəricilərinə münasibətdə Fondun Müşahidə Şurası tərəfindən fərdi limit müəyyən edilir. Ayrılmış limit istifadə edildikdən sonra müvəkkil kredit təşkilatlarının müraciəti əsasında Fondun Müşahidə Şurasının qərarı ilə qaytarılan kredit vəsaitləri, habelə digər daxilolmalar hesabına onlara sahibkarlıq subyektlərinin investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə əlavə limit müəyyən edilə bilər.

Fondan əldə olunmuş aktivlərin qalığının ümumi dəyəri müvəkkil bankların məcmu kapitalının 100%-ni və bank olmayan kredit təşkilatlarının nizamnamə kapitalının 100%-i qədər ola bilər.

Fondun Müşahidə Şurasının müvəkkil kredit təşkilatlarına limitlərin müəyyən edilməsi barədə müvafiq qərar qəbul etməsi üçün kredit təşkilatlarının maliyyə məlumatlarını əks etdirən müvafiq arayış partnyorlarla iş şəbəsi tərəfindən hazırlanaraq Müşahidə Şurasına təqdim edilir. Kredit risklərinin monitorinqi məqsədi ilə monitorinq qrupunun işçiləri, mütəmadi olaraq, müştərinin fəaliyyətinin və maliyyə göstəricilərinin ətraflı təhlili əsasında hesabatlar hazırlayır. Fond kredit riskinin monitorinqi üçün rəsmiləşdirilmiş daxili kredit reytinglərindən istifadə edir. Rəhbərlik vaxtı keçmiş kreditlərə xüsusi nəzarət edir.

Fondun monitorinq qrupu kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlilini aparır və vaxtı keçmiş kreditlərə xüsusi nəzarət edir. Buna görə, rəhbərlik köhnəlmə və kredit riski ilə bağlı digər məlumatların təqdim edilməsini məqsəduyğun hesab edir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Fərdi müştəri təhlili ilə yanaşı, kredit portfeli kredit konsentrasiyası və bazar riskləri ilə əlaqədar Maliyyə və Uçot Şöbəsi tərəfindən qiymətləndirilir.

Kredit riskinin maksimal dərəcəsi, bir qayda olaraq, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin qalıq dəyərində və uçota alınmamış müqavilə öhdəliklərinin məbləğlərində əks olunur. Potensial kredit riskinin azaldılması məqsədi ilə aktivlərin və öhdəliklərin mümkün qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi effekti əhəmiyyətli xarakter daşımır.

Aşağıdakı cədvəldə hesabat tarixinə maliyyə aktivləri ilə bağlı maksimal kredit riski təqdim olunur:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	149,081	143,570
Banklarda olan depozitlər	84,456	65,695
İnvestisiya qiymətli kağızları	89,326	33,698
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	680,693	699,339
Cəmi qalıq üzrə risklər	1,003,556	942,302

Kredit riski üzrə konsentrasiya

Fond kredit riski üzrə konsentrasiyaya məruz qalır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə 1 kontragentin (2022-ci il: 1 kontragent) Fond qarşısında 100,000 min AZN-dən yuxarı öhdəliyi olmuşdur. Bu qalıqların ümumi məcmu məbləği 169,896 min AZN (2022-ci il: 205,926 min AZN) olmuş və kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərin 18%-ni (2022-ci il: 22%) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti "Standard & Poors" tərəfindən təyin edilmiş reyting əsasında aşağıdakı kimi ümumiləşdirilə bilər:

Maliyyə hesabatı kateqoriyası	BB+	BB-	B+	B	B-	Reyting siz	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	147,638	1,443	-	-	-	-	149,081
Banklarda olan depozitlər	-	5,025	-	60,850	-	18,581	84,456
İnvestisiya qiymətli kağızları	89,326	-	-	-	-	-	89,326
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	338,714	3,879	151,400	-	186,700	680,693
Cəmi	236,964	345,182	3,879	212,250	-	205,281	1,003,556

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti “Standard & Poors” tərəfindən təyin edilmiş reyting əsasında aşağıdakı kimi ümumiləşdirilə bilər:

Maliyyə hesabatı kateqoriyası	BB+	BB-	B+	B	B-	Reyting siz	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	141,449	-	2,121	-	-	-	143,570
Banklarda olan depozitlər	-	-	-	21,621	21,139	22,935	65,695
İnvestisiya qiymətli kağızları	33,698	-	-	-	-	-	33,698
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	27,222	238,004	117,743	81,556	234,814	699,339
Cəmi	175,147	27,222	240,125	139,364	102,695	257,749	942,302

Ehtimal olunan kredit zərərlərinin (EOKZ) qiymətləndirilməsi

Ehtimal olunan kredit zərəri (EOKZ) gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətindəki azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yəni müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). EOKZ-nin qiymətləndirilməsi obyektivdir və gələcəkdə makroiqtisadi vəziyyətin inkişafı üzrə gözlənilən defolt riskinin uyğunlaşdırılması yolu ilə müəyyən edilir. EOKZ-nin qiymətləndirilməsi Fond tərəfindən istifadə olunan dörd parametr əsasında həyata keçirilir: defolt ehtimalı (“DE”), defolt vəziyyətində riskə məruz qalma (“DVRMQ”), defolt zamanı yaranan zərər (“DZYZ”) və diskont dərəcəsi.

Defolt vəziyyətində riskə məruz qalma (DVRMQ) hesabat dövründən sonra riskin məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində riskin qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir. Kreditlə bağlı öhdəliklər üzrə DVRMQ kreditə konvertasiya əmsalından istifadə etməklə qiymətləndirilir. Kreditə konvertasiya əmsalı müəyyən müddət ərzində müqavilə üzrə öhdəlik məbləğinin balans öhdəliyinə çevrilməsi ehtimalını özündə əks etdirən göstəricidir.

Defolt ehtimalı (DE) müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. DZYZ defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə borcalanın, həmçinin təminatın satışından əldə edilməsi gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən, bu göstərici DVRMQ-nin faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Ehtimal olunan zərərlər hesabat dövrünün sonuna cari dəyərə diskontlaşdırılır. Diskont dərəcəsi maliyyə alətinin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

Ehtimal olunan kredit zərərləri maliyyə alətinin bütöv müddəti üzrə modelləşdirilir. Bütöv müddət borc alətlərinin ödəmə tarixinədək qalan müddət ərzində gözlənilən hər hansı qabaqcadan edilən ödənişlər nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirilir.

Diskont dərəcəsi hesabat tarixində ehtimal olunan zərərin indiki dəyərə endirilməsi üçün bir alətdir. Diskont dərəcəsi maliyyə aləti üçün effektiv faiz dərəcəsini (EFD) və ya onun təxmini uyğunlaşdırılmasını özündə əks etdirir.

Proqnozlaşdırılan məlumat hər bir portfel segmenti üçün kredit riskini və ehtimal olunan kredit zərərlərinə təsir edən əsas makroiqtisadi dəyişiklikləri özündə ehtiva edən məlumatdır. 9 sayılı MHBS maddəsinə uyğun olaraq, EOKZ-nin qiymətləndirilməsində geniş yayılmış konsepsiya proqnozlaşdırılan məlumatları nəzərdən keçirməkdir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Ömürlük EOKZ modelində maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində bütün mümkün defolt hadisələrinin baş verməsi nəticəsində yaranan zərərlər qiymətləndirilir. 12 aylıq EOKZ modeli hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində və ya bitmə tarixinə bir ildən az qalmış maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində hesablanır və bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərinin bir hissəsini təşkil edir.

9 sayılı MHBS-nin tələblərinə müvafiq olaraq, Fond kredit öhdəliklərinin təmin edilməsi məqsədilə ehtimal olunan kredit zərərləri modelini tətbiq edir, burada əsas məqsəd cari və proqnoz məlumatlarını nəzərə alaraq maliyyə alətlərinin kredit keyfiyyətinin pisləşməsi və ya yaxşılaşmasını vaxtında əks etdirməkdir. Dəyərsizləşmə ehtiyatı olaraq tanınan ehtimal olunan kredit zərərlərinin miqdarı ilkin tanınma tarixindən başlayaraq maliyyə alətinin kredit keyfiyyətində dəyişiklik dərəcəsindən asılıdır.

Maliyyə alətlərinin ehtimal olunan kredit zərərləri ümumi yanaşmadan istifadə etməklə qiymətləndirilir, bu yanaşma 9 sayılı MHBS-yə müvafiq olaraq maliyyə alətlərinə tətbiq olunur.

Ehtiyatlar mərhələ üzrə bölgüdə asılı olaraq hesablanır. Mərhələlər kredit riskinin səviyyəsini əks etdirir və aşağıdakı kimi müəyyən olunur:

- 12 aylıq ehtimal olunan kredit zərərləri – Bu zərərlər ilkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmayan maliyyə alətləri üzrə tanınır.
- Ömürlük EOKZ (2-ci Mərhələ EOKZ) – Bu zərərlər ilkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış dəyərsizləşməmiş aktivlər üzrə tanınır. 2-ci Mərhələ aktivləri üzrə ehtiyatlar ömürlük EOKZ əsasında müəyyən olunur, bu geri qalan istifadə müddəti ərzində defolt olan aktivlərin ehtimal olunan zərərlərini əks etdirir.
- Ömürlük EOKZ (Kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üzrə zərərlər/3-cü Mərhələ EOKZ) – Bu artıq kredit üzrə dəyərsizləşmiş (defolta məruz qalmış) maliyyə alətləri üzrə zərərləri təmsil edir. Ömürlük EOKZ dəyərsizləşmiş (defolta məruz qalmış) aktivlər üzrə qiymətləndirilir.

Mərhələli yanaşma

Kredit riski meyarlarında əhəmiyyətli artım:

- “Moody's” xarici reyting agentliyinin qiymətləndirməsi “Caa1” (və ya “S&P” və “Fitch” agentliyinin qiymətləndirməsinə bərabər olduqda) və aşağı səviyyədə olduqda;
- Ödənişlər 30 gündən artıq gecikdirildikdə.
- Kredit reytingi 3 və daha artıq səviyyə aşağı olduqda.

Dəyərsizləşmə meyarı:

Bu metodologiyanın məqsədlərinə müvafiq olaraq, defolt anlayışı və kredit üzrə dəyərsizləşmə anlayışı bir-birinə uyğundur və aşağıda göstərilən xüsusiyyətlər əsasında müəyyən olunmuş bir hadisədir:

- Ödənişlər 90 gündən artıq gecikdirildikdə;
- Qarşı tərəfin iflasa, müflisləşməyə uğrayacağı və ya uğradığı və ya bənzər vəziyyətdə olduğu barədə məlumat mövcud olduqda;
- Xarici reytingə əsasən defolt vəziyyətində olduqda.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Fondun Banklar və BOKT-ların birbaşa təsirinə məruz qalması və yekun müştəriləri üçün kredit maliyyələşdirməsi (Banklar və BOKT-lar tərəfindən təqdim olunur) faktı, həmin maliyyə vəsaiti Bank və ya BOKT defolt vəziyyətində olduqda girov kimi istifadə olunmasına baxmayaraq, təhlilə əsasən Bank/BOKT defolt vəziyyətinə məruz qaldıqda, Bank/BOKT-un portfeli defolt vəziyyətinə məruz qalır.

“S&P” reyting agentliyinin defolt və reyting miqrasiya statistikasına görə maliyyə təşkilatları (Banklar/BOKT-lar) üçün defolt ehtimalı kredit reytingi və müvafiq defolt ehtimalına əsaslanır. Banklar xarici reyting agentlikləri tərəfindən qiymətləndirilmiş xarici reyting qiymətləndirmələrinə malikdir. Xarici agentliklərin reytingi mövcud olmadıqda, qiymətləndirmə ölkə reytingindən 5 səviyyə aşağı olmaqla hesablanır.

Ehtimal olunan kredit zərərləri hesablanmasının hesablanmış proqnozlaşdırılan məlumatlar ilə inteqrasiyası məqsədilə, Fond Azərbaycan Respublikasının bütöv bank sektorunun kredit portfelinə vaxtı keçmiş borcların məcmu payının səviyyəsi və makroiqtisadi faktorlar arasında asılılığı müəyyən edir (Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankına əsasən).

Modelləşdirmə üçün istifadə olunan makroiqtisadi funksiyalar gecikmiş borclar və müxtəlif makro faktorların məcmu payı arasında xətti reqressiyadır. Parametrlərin əhatə dairəsi əgəlabatan dəqiqliklə proqnozlaşdırıla bilən faktorlar ilə məhdudlaşdırılır. Proqnozlaşdırılan məlumatların ehtimal olunan kredit zərərləri qiymətləndirməsi ilə inteqrasiyası məqsədilə kredit riskinin makroiqtisadi faktorlardan asılılığı müəyyən olunur. Asılı dəyişən Azərbaycan Respublikasının bütöv bank sektorunda kredit portfelinə gecikdirilmiş borcun (və ya müxtəlif transformasiyalar, məsələn, dəqiq dəyişikliklər, nisbi artım) məcmu payının normallaşdırılmış dəyəridir.

Funksional asılılıq forması olaraq, iki faktorlu xətti reqressiya istifadə olunur.

Portfel üzrə Defolt Ehtimalının (DE) hesablanması

Hər bir seqment üzrə borcalanlar ödənişi gecikdirilmiş günlərin sayına əsasən qruplaşdırılır. Bir illik DE matrislərini qiymətləndirmək üçün, 1 il ərzində ödənişi gecikən qruplar (o cümlədən defolt vəziyyəti) arasında keçidlərin sayı hər bir mövcud hesabat tarixinə əsasən hesablanır. Daha sonra hər bir hesabat tarixində müqavilələrin sayına əsasən ortalama keçid sayı hesablanır. Keçidlərin ortalama sayına əsasən hər bir ödənişi gecikdirilmiş qrupun defolt ehtimalı (1 illik DE) hesablanır. Hər bir seqment üzrə ayrı matrislər qurulur.

İllik defolt ehtimalının hesablanması Markov zəncirindən istifadə etməklə müqavilələr əsasında miqrasiya matrisinin qurulması ilə həyata keçirilir.

Defolt zamanı yaranan zərərin (DZYZ) hesablanması

DZYZ hesablanması yanaşması tarixi bərpa təhlillərinə əsaslanır. EOKZ hesablanması üçün istifadə olunan DZYZ mövcud olan Bank/BOKT bərpa statistikasına əsasən qiymətləndirilir.

Hər bir Bank/BOKT üçün defoltdan sonrakı hər bir ay üçün DZYZ 100% və defolt tarixi nisbətində kreditə məruz qalan diskontlaşdırılmış pul vəsaitləri arasında fərq kimi hesablanır. Defoltdan sonra hər bir ay üçün yekun DZYZ bütün Banklar/BOKT-lar üçün orta DZYZ olaraq hesablanır.

Defoltda olan Banklar/BOKT-lar tərəfindən orta faiz dərəcəsi DZYZ hesablanması məqsədilə diskont dərəcəsi kimi qeyd olunmuşdur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Bəktəstinq

Fond maliyyə aktivləri üzrə təxminlər və faktiki zərərlər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün öz metodologiya və fərziyyələrini, müntəzəm olaraq, nəzərdən keçirir. Belə fərqlərin təhlili (bəktəstinq) ən azı ildə bir dəfə aparılır. Bəktəstinq nəticələri Fondun rəhbərliyinə təqdim edilir və səlahiyyətli şəxslərlə razılaşdırıldıqdan sonra modellərin və fərziyyələrin təkmilləşdirilməsi üçün növbəti addımlar müəyyən edilir.

Valyuta riski

Valyuta riski mübadilə məzənnələrinin dəyişməsi nəticəsində yaranır. Fondun bütün əməliyyatları milli valyutada aparıldığı üçün Fond valyuta riskinə birbaşa məruz qalmır.

Faiz dərəcəsi riski

Fond bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. 31 dekabr 2022 və 2021-ci il tarixlərinə Fond dəyişən faizli qeyri-kommersiya maliyyə aktiv və öhdəliklərinə malik olmadığına görə əhəmiyyətli dərəcədə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalmamışdır.

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət mexanizmlərində nasazlıq baş verdikdə əməliyyat riskləri nüfuza xələl gətirə, hüquqi və ya tənzimləyici orqanlar tərəfindən sanksiyaların tətbiq edilməsinə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Fond bütün əməliyyat risklərinin aradan qaldırılmasını proqnozlaşdırma bilməz, lakin nəzarət sistemi və potensial risklərin monitorinqi və onlara qarşı cavab tədbirləri görməklə, Fond həmin riskləri idarə edə bilər. Nəzarət mexanizmlərinə vəzifələrin effektiv bölgüsü, sistemə giriş, avtorizasiya və üzlaşdirmə prosedurları, işçi heyətinə təlim keçirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri daxildir.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Fondun pul vəsaitlərinin və ya digər maliyyə aktivlərinin təqdim edilməsi yolu ilə ödənilən maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirməkdə çətinliklərlə üzləşməsi riskidir. Fond 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə əhəmiyyətli maliyyə öhdəliklərinə malik olmadığı üçün likvidlik riskinə məruz qalmamışdır. Aşağıdakı cədvəllərdə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş məbləğlərin ödəniş müddətləri üzrə təhlili təqdim olunur:

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Aşağıdakı cədvəllər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan məbləğlərin gözlənilən ödəmə müddətləri üzrə təhlilini təqdim edir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 6 ayadək	6 aydan 12 ayadək	12 aydan 5 ilədək	5 ildən artıq	Cəmi
31 dekabr 2023-cü il						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	149,081	-	-	-	-	149,081
Banklarda olan depozitlər	18,824	48,384	17,248	-	-	84,456
İnvestisiya qiymətli kağızları	10,536	42,999	25,581	10,210	-	89,326
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	5,266	5,955	37,012	504,509	127,951	680,693
Hökumət tərəfindən müştərilərə verilmiş subsidiyalar	(317)	(508)	-	-	-	(825)
Gözlənilən ödəmə müddətləri üzrə xalis mövqe	183,390	96,830	79,841	514,719	127,951	1,002,731
	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 6 ayadək	6 aydan 12 ayadək	12 aydan 5 ilədək	5 ildən artıq	Cəmi
31 dekabr 2022-ci il						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	143,570	-	-	-	-	143,570
Banklarda olan depozitlər	-	53,495	12,200	-	-	65,695
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	4,377	9,578	19,743	-	33,698
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	2,496	3,828	8,234	474,567	210,214	699,339
Digər aktivlər	2,088	-	-	-	-	2,088
Gözlənilən ödəmə müddətləri üzrə xalis mövqe	148,154	61,700	30,012	494,310	210,214	944,390

23 TƏƏHHÜDLƏR, ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ ƏMƏLİYYAT RİSKLƏRİ

Məhkəmə prosesləri

Müəyyən dövrlərdə və əməliyyatların normal gedişi zamanı Fonda qarşı iddialar irəli sürülə bilər. Rəhbərlik öz ehtimallarına və Fondun mütəxəssislərinin məsləhətinə əsasən iddialarla bağlı bu maliyyə hesabatlarında nəzərdə tutulmuş ehtiyatlardan artıq heç bir əhəmiyyətli zərərlərin baş verməyəcəyi qənaətinədir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Fondun əməliyyatları və fəaliyyəti ilə bağlı vergi qanunvericiliyinə dair rəhbərliyin mövqeləri müvafiq vergi orqanları tərəfindən sual altına qoyula bilər.

Azərbaycan Respublikasında baş verən son hadisələr onu deməyə əsas verir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərhində və qiymətləndirmələrdə daha iddialı mövqe tuta bilər və keçmişdə mübahisə mövzusu olmayan əməliyyat və fəaliyyətlərə etiraz edilə bilər. Nəticədə, əhəmiyyətli əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Maliyyə dövrləri, yoxlama ilindən əvvəlki 3 (üç) təqvim ili üçün vergilərlə bağlı səlahiyyətli orqanlar tərəfindən yoxlanılması üçün açıq qalır. Müəyyən şəraitdə rəylər daha uzun müddətləri əhatə edə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, onun müvafiq qanunvericiliyinin şərh məqsədəuyğundur və Fondun vergi, valyuta qanunvericiliyi və gömrük mövqeləri qorunacaqdır.

Kapital xərcləri üzrə ehtiyatlar

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Fondun əhəmiyyətli kapital xərcləri üzrə müqavilə öhdəlikləri olmamışdır.

24 ƏDALƏTLİ DƏYƏR HAQQINDA AÇIQLAMALAR

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş), (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü Səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür.

Ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi, bütövlükdə, ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyerdə tanınan maliyyə alətləri mövcud olmamışdır.

Rəhbərlik investisiya qiymətli kağızları istisna olmaqla, maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini qiymətləndirmir.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyərini və ədalətli dəyerdə olan investisiya qiymətli kağızlarını əks etdirir:

	Amortizasiya olunmuş dəyər	Ümumi balans dəyəri	Ədalətli dəyər
İnvestisiya qiymətli kağızları	89,326	89,326	90,055
	<u>89,326</u>	<u>89,326</u>	<u>90,055</u>

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI FONDU

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi qeyd edilmədiyi halda məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmişdir)

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyərini və ədalətli dəyerdə olan investisiya qiymətli kağızlarını əks etdirir:

	Amortizasiya olunmuş dəyər	Ümumi balans dəyəri	Ədalətli dəyər
İnvestisiya qiymətli kağızları	33,698	33,698	34,416
	<u>33,698</u>	<u>33,698</u>	<u>34,416</u>

Ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Üç aydan artıq ödəmə müddəti olan aktiv və öhdəliklərin qalıq dəyəri belə maliyyə aktivlərinin ödəmə müddətlərinin nisbətən qısa olması ilə əlaqədar olaraq təxminən onların ədalətli dəyərini özündə əks etdirir. Digər maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri oxşar kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik olan yeni alətlər üçün ilin sonuna müvafiq bazar dərəcələri ilə diskontlaşdırılmış gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəri kimi hesablanır.

Rəhbərlik hesab edir ki, maliyyə hesabatlarında tanınmış maliyyə aktiv və öhdəliklərinin qalıq dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir və ədalətli dəyər iyerarxiyasının 2-ci Səviyyəsinə aid edilmişdir.

25 MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN QIYMƏTLƏNDİRMƏ KATEQORİYALARI ÜZRƏ TƏQDİM EDİLMƏSİ

“Maliyyə alətləri” adlı 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq, maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) MZVƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri; (b) DMGVƏD kateqoriyasında ölçülən borc alətləri; (c) DMGVƏD kateqoriyasında ölçülən kapital alətləri və (ç) amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülən maliyyə aktivləri. MZVƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) MZVƏD kateqoriyasında məcburi qaydada ölçülən aktivlər və (ii) ilkin tanınma zamanı və ya sonradan həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Fondun bütün maliyyə aktivləri və öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınmışdır.